

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe jum. an . 12 "
Pe o lună . 2 "

Nr. de Duminică
Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
America . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Deák Ferenc-utca 20

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se în-
poiază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Anul XII.

NUMĂR POPORAL

Nr. 39.

Vremuri noi...

(*) Intr'o bună dimineață ne pomenirăm, nainte cu o lună, că Turcia, cea mai în-
poiată împărăție din Europa, și-a schimbat
fața. De unde până atunci turcul n'avea
altă lege decât voința Sultanului și pără-
v-unui spion era destul pentruca oameni
sus puși s'ajungă legați în sac și aruncați
în mare ori surghiuniți departe, în fundul
împărăției, ceea ce era tot un fel de moarte,
acum în Turcia toate popoarele au libertate
d'opotrivă și dieta turcească, ale cărei uși
erau bătute cu cuie, se va deschide curând
pentru a primi înăuntrul ei pe aleșii popo-
rului, chemați de Sultan să tacă legi, să
hotărăscă asupra soartei popoarelor și îm-
părăției.

Dupăcum știm, întreagă schimbarea asta
s'a făcut așa zicând peste noapte, fără mari
zgudui, fără vărsare de sânge. Împăratul
a înțeles dorințele popoarelor, a izgonit de
lângă sine pe sfetnicii vicleni și a pus în
fruntea treburilor țării pe cei d'un gând și
d'o simțire cu marea obște a poporului.

Alaltăieri altă mare schimbare în Balcani.
Bulgaria s'a proclamat regat și M. Sa Fran-
cisc Iosif decretă și El că alipește pentru
totdeauna către împărăția Sa provinciile Bosnia
și Herțegovina, pe cari până acum le ținea
ocupate numai în virtutea unei hotăriri a
congresului dela Berlin (1878).

Iar însemnătatea întâmplării acesteia din
urmă e că M. Sa purcede față de popoa-

rele din Bosnia și Herțegovina nu cum se
purcede de obicei față cu țările cucerite,
ținându-le sub legi mai aspre, ci în aceeași
vreme când le alipește strâns de Coroana
Sa, Majestatea Sa le spune popoarelor din
Bosnia și Herțegovina:

»Voim să ridicăm viața politică a Bos-
niei și Herțegovinei la un grad mai înalt
și ne-am hotărât prin urmare să dăruim
acestor două țări o astfel de organizație
constituțională, care ținând seamă de îm-
prejurările și interesele generale, să fie
baza legală în reprezentarea dorințelor și
trebuințelor lor. *Veți avea cuvânt de aici
înainte cu privire la îndrumarea afaceri-
lor țării voastre, a cărei cărmuire sepa-
rată de până acum va rămâne și pe
mai departe.*

»Locuitorii acestei țări vor fi astfel păr-
tași la tot binele, ce va rezultă din con-
solidarea legăturii ce a existat până azi.
Noua ordine chizășuește ca țara voastră
va fi un lăcaș sigur al culturii și al bună-
stării.

»Vă veți bucura de dreptul mare al
egalității înaintea legilor, veți lua
parte la alcătuirea legilor cu privire la
chestiunile de interes pentru țara întreagă,
*toate confesiunile vor fi deopotrivă pro-
tejiate, limba și însușirile voastre națio-
nale vor fi păzite deplin.* Libertatea indi-
viduală și binele obștesc vor fi steaua
conducătoare a guvernului nostru în a-
ceste două țări.

Iată deci, dupăcum Sultanul cu o tră-

sătură de peană a schimbat fața lucrurilor
din Turcia, așa și M. Sa Francisc Iosif ri-
dică popoare cucerite cu sabia la gradul
unde se află popoarele moșnene ale împă-
răției Sale

Bosniei și Herțegovinei le lasă cărmuire
deosebită, cum avea până la 1848 și Ar-
dealul, turci și creștini capătă aceleași drep-
turi, vor fi d'opotrivă înaintea legii, li-se
chezășuește dreptul limbei maicii lor și
dreptul bisericesc a fiecărui popor și mai
presus de toate dreptul sfânt de a se cărm-
mii singure, potrivit legilor ce și-le vor face
deputații aleși de semințiile celor două țări...

Așa se petrec lucrurile izvorite din îngă-
duința și bunătatea preafaltă.

Iar aceasta pe când în țara Ungurească
se pregătește cel mai rușinos plan de lege,
iscodire a magnaților oligarhi, cari vor și de
aci încolo să țină popoarele în jog, când
groful Andrassy și Kossuth departe de a se
învoi să avem toți drepturi deopotrivă, ci
vor să făurească lege în virtutea căreia și
cel din urmă ungar să aibă două voturi,
iar domni și câte patru, pe când românul,
sârbul, slovacul și neamțul abia să aibă
un vot.

Ticăloșia este atât de mare, încât chiar un
magnat dintre cei aleși, groful Khuen Hé-
dervary, fost ban al Croației și prim-ministru
al Ungariei, deci un sfetnic de frunte al M.
Sale, s'a simțit îndemnat să declare:

»Ca următor al politicei lui Deák Fe-
rencz, sunt de părere, că trebuie să înain-
tăm treptat. Aș fi dorit ca și în ce privește

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Edmondo Di Amicis.

I N I M A.

Micul florentin.

(Povestire).

Luni, 19 Decembrie.

Fiul cel mai mare al unui funcționar de tren
era un florentin drăguț, de doisprezece ani, cu
părul negru, cu fața albă și făcea clasa a patra
primară. Tatăl său avea o familie număroasă și
cum leața li era mică, trăiau foarte strâmtorați.
Băiatul era foarte iubit de părinți și tatăl său era
bun și iertător cu el, iertător în toate afară de
școală: când era vorba de școală, tatăl său
li pretindea mult și-l silea să învețe ca să poată
să ia o slujbă mai repede și să ajute familia.
Băiatul învăța bine, dar tatăl său îl silea mereu
la învățătură pentrucă se simțea prea obosit și
vârsta li era de înaintată. Pentru a putea să-și
ție familia, bietul om munciă la slujbă mai mult
decât alții, ba chiar luă în casă lucrări de scris,
cu cari își pierdea o bună parte de noapte. În
ultimul timp dela un editor care publică jurnale
și fascicule, luase să scrie adrese pe bandele de
expediție, și câștigă trei lire pentru fiecare cinci
sute de bande, scrise cu litere mari și regulate.
Lucrul acesta îl cbosea foarte mult, și dese ori
se vâlta, la masă, cu ai săi:

— Simț că-mi pierd ochii; lucrul acesta de
noapte mă dă gala.

Intr'o zi băiatul li zise:

— Tată lasă mă pe mine să-ți scriu, știu bine
că scrisul meu samănă cu al tău.

Dar tatăl li răspuse:

— Nu dragul meu; școala ta prețuiește mai
mult decât bandele mele și m'ași căi să te fac
să-ți pierzi un ceas. Iți mulțumesc de gândul ce
l-ai avut, dar nu vreau.

Băiatul știă că cu tatăl său, când era vorba de
asemenea lucru, nu suferea să-l contrazică, și de
aceea tăcui, dar iată ce făcui: știă că la 12 noaptea
fix, tatăl său lăsă lucrul și se ducea să se culce.
De câteva ori, după-ce ceasornicul bătui 12, bă-
iatul a auzit zgomotul scaunului mișcat și pașii
rari ai tatălui său. Intr'o noapte, așteptă până ce
tatăl său se culcă, și atunci băiatul se sculă din
patul său, se îmbracă blinișor și pe dibuite se
duse în camera de lucru, aprinse lampa, se puse
la masa pe care era un teanc de bande albe și
lista adreselor și începui să scrie, imitând scrisul
tatălui său. Și scriă cu toată inima, și bandele se
împutinau și din când în când lăsă pana ca să-și
frecă mâinile și iar începea cu mai mult îndemn,
trăgând cu urechia și surzând. Scrise o sută
șeizeci: o lă! Atunci se oprî, puse pana la
loc, stinse lampa și se duse să se culce, în vâr-
ful degetelor.

A doua zi la prânz, tatăl său veni la masă ve-
sel: nu băgase de seamă nimic. Lucrul acela el
li făcea mecanicește, ca o mașină, socotindu-l cu
ceasu și gândindu-se la altceva, și nu-și socotea
bandele scrise decât a doua zi. Se așeză la masă
vesel și bătând pe umăr pe fiul său, li zise:

— Eh, Giulio, ce crezi că tatăl tău nu mai
este bun de lucru? În două ceasuri am făcut ieri
seară, cu o treime mai mult decât în alte timpuri.

Mâna nu tremură încă, iar ochii sunt tot buni.

Și Giulio, fără să vorbească, se gândea:

— Bietul tata! În afară de câștig li mai dau
și bucuria de a se crede înținerit. Curaj.

Incurajat de izbânda de ieri, noaptea următoare,
dupăca a sunat 12, se ridică din pat, și la lucru!
Și tot așa făcui multe nopți.

Tatăl său nu observă nimic, doar o singură
dată, la masă, zise:

— E ciudat cât petroliu se arde la noi dela o
vreme.

Giulio tresări, dar tatăl său nu mai zise nimic,
iar lucrul de noapte, mergea mereu.

Dar, pierzindu-și somnul în toate nopțile, Giulio
nu se odihnea destul, dimineața se sculă obosit
și seara când învăța se trudea să ție ochii des-
chiși. Intr'o seară, întâia dată în viața sa, adormi
pe caietul pe care scria.

— Giulio, strigă tatăl bătând din palme, ce
faci?

Giulio se scutură și începui să învețe. Dar a
doua seară și în celelalte seri, fii acelaș lucru:
moțăla, se sculă mai târziu ca de obicei, învăța
lecția cu greu, se părea că pierduse orice gust
de învățătură. Tatăl său băgă de seamă, se gândi
mult, apoi li dojeni.

Intr'o dimineață li zise:

— Giulio tu nu mai iești ca altădată și nu-mi
plăci de fel. Toată speranța familiei ești tu, iar
eu sunt foarte nemulțumit cu tine. Te-ai schimbat
și mi pare foarte rău.

La observația tatălui său, băiatul se turbură. În
gând își zise: »Așa este, ai dreptate tată, și-ți
voji povesti totul«.

Dar în acelaș seară, la masă, tatăl zise foarte
vesel:

dreptul de alegere, să mergem treptat, așa cum își pusese în gând guvernele liberale din trecut. Dar, în fine, vechiul sistem a fost dărâmat și astfel e o datorie patriotică să căutăm un sistem care să ajute înaintarea și împăciuirea. Sistemul acesta ar fi să întindem drepturile și peste straturile largi ale popoarelor. Asta-i dorința obștească, pe care dacă vom reuși să o intrupăm, deodată cu pacea vom câștiga și simpatia Europei, a acelei Europe, în ale cărei state s'a introdus deja acest sistem. Dacă privesc însă reforma electorală contemplată de guvern, proiect pe care l-a publicat „Népszava” și pe care guvernul l-a confirmat oficios, văd că reforma asta este o adevărată caricatură, o monstruositate a sufragiului universal. Are dreptate Andrássy când zice că această reformă este transitorie. E întrebare numai unde ne duce? După părerea mea ne duce într'o lume vechie, retrogradă, pentru că înființează privilegiile, drepturile deosebite și împarte pe alegători în clase, e de prisos a dovedi că reforma aceasta nu se potrivește prezentului; dar ea nu corespunde nici părerilor strămoșești. Iar dacă părțile necunoscute încă ale acestui proiect ar exclude elementele naționalităților îndreptățite, atunci în cercul naționalităților credincioase patriei se va naște o mare amăreală și vom avea perspectiva unei noi lupte. Și de altminteri cred că e o meschinărie părerea că supremația maghiară numai prin mijloace artificiale se poate susține. Masa mare împărțită în patru clase nu va fi mulțumită și astfel reforma electorală în loc să aducă pacea așteptată va provoca luptă împotriva tuturor. Nici nu mai amintesc că la alcătuirea celor patru clase se vor săvârși falsificări și înșelătorie, ceea ce va umple sufletele cu bănuială și ură.

»Intrucât corespunde proiectul pactului încheiat, asta firește nu o știu. Știu însă că țara așteaptă un sufragiu universal cinstit.»

Credem că din partea noastră nu trebuie

să adăogăm nimic: într'adevăr, nu se poate o rușine mai mare ca atunci, când se fac schimbări atât de temeinice în Turcia, în Bosnia și Herțegovina, dându-se celor mai largi drepturi tuturor popoarelor deopotrivă, magnații din țara ungurească să îndrăznească a veni cu planuri de legi, pe cari le osândesc aspru chiar unii magnați și sfetnici ai coroanei.

Se vede că stăpânirea ungurească, nu vrea să recunoască că vremurile trebuie să se schimbe în bine, că drepturile popoarelor trebuie lărgite. Altfel vorba lui Hédeváry: »nici pace nu va fi cu naționalitățile» și nici simpatia Europei nu o vor câștiga-o cei cari, având azi puterea, nu vor să se gândească și la ziua de mâine. Istoria ne este însă martoră, că vremea merge înainte și se răsbună crunt asupra celor ce nu vor să înțeleagă aceasta.

Ministril comuni în Budapesta. Assară ministrul de război Schönauich a sosit la Budapesta. Tot ieri a sosit ministrul comun de finanțe baronul Burián și a fost primit la 4 ore p. m. în audiență la împăratul. Sosirea ministrilor este în legătură cu deschiderea delegațiilor și cu anexiunea Bosniei care va fi proclamată și în mesajul tronului de azi.

Instalarea lui Bogdanovici. Ieri înainte de prânz la orele 10 a. m. congresul național sârbesc s'a întrunit pentru instalarea patriarhului Bogdanovici. Ministrul justiției Günther, în calitatea sa de comisar regesc, a dat citire autografului regal prin care s'a aprobat alegerea lui Bogdanovici. În discursul rostit pe urmă, Günther a adus congresului elogiul pentru că a avut înțelepciunea de a alege o persoană plăcută înaintea M. Sale (adeck a guvernului) și folositoare deopotrivă patriei (mai cu seamă) și bisericii sârbești.

Günther a mai declarat că s'a convins de iubirea și devotamentul ce sârbii poartă patriei și are nădejdi bune pentru viitor (dar oare și sârbii au nădejdi bune?), roșă însă pe membrii congresului să nu se abată nici pe viitor dela calea patriotismului.

Serbarea instalării va fi astăzi Vineri.

Nu pizmim pe sârbi pentru elogiile ce li s'au adus, ei dimpotrivă dorim ca biserica noastră, expusă mai ales în timpul din urmă elogiilor de acest fel, să fie păzită de ele.

Goana împotriva ziarului nostru.

Șapte procese de presă.

Ne-am obișnuit a primi cu nepăsare loviturile ce guvernul unguresc sub masca neatârării judecătorilor ne aplică. Pentru noi din când în când câte un proces nou, câte o perchiziție, câte o nouă osândă având în vîrf câte o amendă au ajuns să fie un lucru obișnuit și nu ne mai impresionează într'un mod deosebit. Guvernul însă e hotărât să ne scuture din nepăsarea asta și să recurgă la mijloace mai aspre, la măsuri mai grave pentru a ne impresiona și a ne înfrică în lupta ce ducem pentru apărarea neamului nostru cu îndărătnicia omului hotărât să meargă înainte mereu, nepăsător de trudă, de primejdii și de rănile ce sângerează, până la istovirea și sfârșirea celor din urmă puteri.

Se pare că guvernul e hotărât să grăbească ținta asta. Avem în același timp, nu unul, ci șapte procese de presă și un proces de contravenție în curs.

Iată lista proceselor:

»O datorie sfântă» articol de Ioan Slavici.

Un articol despre școale al cărui titlu nu am izbutit să-l aflăm dela tribunalul din Oradea-mare.

Termenul acestor două procese a fost fixat pe ziua de 3 Oct. a. c. când acuzatul, dl Sever Bocu, nu s'a putut prezenta fiind în România.

I-s'a acordat o amânare scurtă de 6 zile, pe 9 Oct. Advocatul dlui Bocu a cerut o nouă amânare, amânarea dintâie fiind prea scurtă. Procurorul a amenințat că în caz de nănfățișare va lansa un mandat de arestare împotriva lui și la intrare în țară va fi arestat și depus la Seghedin.

Tot pe ziua de 9 Oct. a fost fixat întâiul termen pentru procesul intentat pentru »Calvarul» nostru cel dintâi publicat acum doi ani. Cât de mare este furia de a ne lovi a guvernului, să dovedește prin faptul că acest proces a fost intentat, deși termenul de prescripție pentru acest ar-

— Știi că luna asta, scriind bande am câștigat treizeci și două de lire mai mult?

Și puse pe masă o hârtie cu prăjituri, pe care o cumpărase ca să sărbătorească cu familia, acest câștig. Giulio atunci, își zise în gând: »Nu, tată dragă, nu-ți voi spune adevărul. Mă voi sili să învăț ziua, iar noaptea voi lucra pentru tine și pentru familie.»

Tatăl zise din nou:

— Trei-zeci și două de lire. Imi pare bine... Dar băiatul cela — și arată de Giulio, — mă pune pe gânduri și mă nemulțumește.

Și Giulio suferea dojana în tăcere, înghițindu-și lacrimile, dar simțind în inimă o mare mulțumire.

Și urmă să lucreze noaptea, dar oboseala stringându-se peste oboseală, îl făcea să nu o mai poată duce. De două luni se urmă acest lucru; tatăl se uită din ce în ce mai rău la fiul său și într'o zi se duse la școală se întrebe pe profesor cum învață.

— Da, da, învață pentru că este deștept dar nu mai este silitor ca altă dată. Face niște compoziții scurte scrise în grabă. O, ar putea să învețe mult mai mult.

În seara aceea, tatăl îl luă la o parte și-i zise mai aspru ca întotdeauna:

— Giulio, tu nu vezi că eu muncesc și mi prăpădesc viața pentru familie? Tu nu vrei să

mai ascuți și să mă ajuți, nu ai inimă nici nu te doare sufletul nici pentru mine, nici pentru frații tăi, nici pentru mama ta.

— Nu e adevărat, nu e adevărat tată! și izbucnind în plâns, deschise gura ca să-i spuie tot. Dar tatăl său îl întrerupse zicându-i:

— Tu știi situația familiei, știi că trebuie multă voință și multe sacrificii. Eu trebuie să muncesc îndoit. Luna asta credeam că dela Direcția Căilor Ferate voi avea o gratificație de o sută de lire, și azi dimineață am aflat, că nu se va mai da nimic.

La vestea aceasta, Giulio tăcu nu l spuse, care eră cauza schimbării sale, dar își zise în gând:

«Nu tată, nu vei ști nimic. Voi lucra pe furis pentru tine și de durerea ce ți-o fac, o să te mângâi cu câștigul. Voi învăța atât, cât trebuie ca să trec clasa, dar voi ajuta familia ca până acum, silindu-mă să te fac să nu te ucizi lu crând.»

Alte două luni trecură, lucrând noaptea, silindu-se din răsuputeri, dojenit de tatăl său. Dar răul eră, că tatăl din zi în zi se făcea mai rece cu băiatul său, nu-l mai vorbea decât rareori, ca unui fiu stricat, dela care nu se mai putea spera nimic, și-i ocolea privirea. Giulio vedea totul, suferea în inima sa bună, și când tatăl său eră cu spatele, îi trimetea pe furis o sărutare, cu fața tristă și lăcrămată. De oboseală și de lucru

slăbea și îngălbenea, și tot mai mult își neglija lecțiile. Totuși pricepea că odată și odată va trebui să se isprăvească, și în fiecare seară își zicea: »La noapte nu mă mai scol«, dar după ce sună 12, simția o părere de rău că-l năpădește, i-se părea că lipsește dela o datorie, că fură o liră tatălui și familiei sale. Și se scula zicându și că în v'ro noapte tatăl său îl va surprinde sau va socoti bandele și va vedea greșala și așa totul o să se știe în mod natural și fără ca el să fie silit să întrerupă de voia lui.

Într'o seară, la masă, tatăl fu mai aspru ca în totdeauna. Mama se uita la el, și văzându-l mai galben și mai fără viață îi zise:

— Giulio, tu ești bolnav.

Apoi, întorcându-se la tatăl lui:

— Giulio trebuie să fie bolnav. Uite ce galben este. Giulio dragă, ce ai?

Tatăl său se uită la el cu coada ochiului.

— Este răutatea sufletului lui, care-l bolnăvește. Când era școlar silitor și cu inima bună nu era așa.

— Dar e bolnav! zise mama.

— Ce-mi pasă! răspunse tatăl.

Vorba aceasta, intră în inima lui Giulio ca un cuțit Ah! nu-i pasă? Tatăl său, care altădată, când l-auzea tușind tremurând? Așa dar nu-l mai inbea, pentru tatăl său eră mort!.. Băiatul își zise în gând »Ah, tată dragă, eu fără dragostea

BÉRAY și BENEDEK,

atelier artistic pentru obiecte bisericesti

BUDAPEST, IV. Váci-utca 39.

Mare magazin de tot felul de haine bisericesti, prapori, potire, ferice de altar, lustru, cruci și tot felul de obiecte pentru montarea bisericelor. — Catalog de prețuri și modele trimitem cu plăcere.

În atelierul nostru de sculptură se fac iconostase complete, altare, tabernaculume, amvoane, icoane portative. — Pictare de iconostase și icoane sfinte, pictare de biserică. — Planuri, catalog de prețuri trimitem cu plăcere.

Pe omul nostru expert îl trimitem fără taxă la fața locului, pentru primirea lucrului.

ficol a trecut. Se pare deci că guvernul este alături de sigur de judecătorii săi »independenți«, încât îndrăznește să nesocotească până și această piedecă elementară ce legile îi ridică în cale.

Al patrulea proces al nostru se va debata în 23 Octombrie. Este un proces de »calomnie« politică pe care am fi adus-o notarului din Cuvin Monczá György (odinioară era Monța și să șoptea că-i român) cu prilejul alegerilor de deputat, acum sunt doi ani și jumătate pentru purtarea sa nemănească.

Conform codului penal, acuzatul tot dl Sever Bocu, în caz de verdict de osândă va primi ca variație, în loc de temniță de stat, o formă mai domoală, temniță ordinară, o formă mai aspră, care se aplică numai criminalilor de rând, hoților, tâlhărilor și ucigașilor.

Al cincilea proces care să trăgănează de un an este procesul pentru cele două articole publicate anul trecut despre măcelul dela Pánade. Articolul cel dintâi are titlul îndoit »Groaznicul măcel dela Pánade«. »Doliul național«, al doilea este »Honvezi«. Amândouă articolele vor forma un singur proces de »calomnie« a honvezei.

Procesul acesta a fost pornit după ordinul însuși ministrului honvezei, dlui Jekelfalussy. Cititorii noștri își vor aduce aminte de cuvântarea ministrului rostită astă iarnă în camera deputaților, când răspunzând interpelării dlui Iuliu Maniu, el a declarat într-un ton amenințator că va cere pedepsirea ziarului nostru care a îndrăznit să calomnieze honvezele măcelăritoare de români. Deoarece acuzatul Anton Pepa a trecut în România, tribunalul va pune pe vre-un alt redactor al nostru sau pe proprietarul tipografiei, dl G. Nichin supt acuză.

Al șaselea proces este intentat pentru reproducerea scrisoarei părintelui Hlinka a martirului slovac adresată către ai săi în clipa când dânsul a trecut în pragul temniței pentru a sta 3 ani și jumătate închis. Și aici se vede dorința guvernului de

a ne apăsa, căci scrisoarea aceasta a apărut în toate ziarele ungurești atât cele de opoziție cât și cele guvernamentale cum e »Budapesti Hirlap« sau »Magyarország«. Procurorul ar trebui deci, dacă ar fi independent în hotărârile sale, să cheme în judecată toate ziarele ungurești, cel puțin 10 până în 12 la număr, cari au publicat scrisoarea reprodusă și de noi după ele.

Pentru acest proces nu avem încă un termen. Acuzatul este unul din redactorii noștri.

Al șeptelea proces este cel mai nou pentru care dăunăzi ni-s'a făcut perchiziție. Articolul din chestiune e intitulat: »Cine sunt oamenii lui Kossuth? Este un proces de calomnie politică, un gen pe care dl procuror îl preferă tot mai mult, dat fiind că aduce temniță ordinară. Termenul încă nu s'a fixat și autorul articolului nu a fost încă declarat.

Al optulea e un proces de contravenție. De data asta, dl procuror, ne mai găsim probabil un articol de pretext, a găsit un nou chițibuș, faptul că una dintre multele verdicte ce am avut de publicat conform legii nu s'a publicat în ziua în care ne-a sosit, fiind ziarul în clipa aceea aproape gata, dar s'a publicat în numărul următor. Pentru această amânare de o singură zi absolut indiferentă din punctul de vedere juridic, tribunalul ne-a făcut o mulțime de mizerii fără capăt și ne-a acționat în judecată pentru contravenții.

Dar sfârșim. Constatăm însă că am putea deschide în curînd un nou »Calvar« special al ziarului nostru.

Este evident că finta guvernului e de-a ne sdrobi. El vrea să vadă averea ziarului nostru confiscată pentru amenzi, ziarul nostru desființat și pe toți redactorii noștri în temniță osândiți pe zeci de ani.

Atunci și numai atunci, trecând peste trupurile noastre, el va putea triumfa.

Adaugăm că apărătorii noștri în aceste procese vor fi dnii Dr. Aurel Lazar în Oradea-mare și Dr. Iustin Marșieu în Arad.

Situația politică.

Slovacii și noi. — O inițiativă excelentă. — Candidaturile după noua lege electorală. — Kristóffy la împăratul.

Slovacii și noi.

Trebuie să exprimăm fraților noștri de luptă slovaci sentimentul nostru de primă și de admirație, pentru admirabila lor organizație și vajnica luptă pe care o duc. Fără a face atât sgomot, ca la noi, șefii slovacilor și mai ales deputații lor, cutreieră într'adevăr »ca furnicile pământului«, cum a zis un deputat român, toate satele ținând adunări de popor. Azi nu mai este sat slovacesc, în care să nu să știe de deputații lor, de lupta și de primejdia ce amenință neamul lor. Poporul citește cu sete ziarele sale și jertfește cu drag pentru ele încât bunăoară ziarul »Slovenski Tyzdennik« ziarul deputatului Hodza a atins un tiraj mai mare decât orice ziar de popor dela noi.

În timpul verii trecute s'au ținut adunări mult mai multe decât la noi.

Decând s'a aflat mai ales mișelia ce cuprinde proiectul ministrului Andrassy, slovacii nu mai au astâmpăr. Într'o singură zi, Dumineca ce vine, se vor ține vre-o două-zeci de adunări, aproape tot atâtea câte s'au ținut la noi în vara întregă. Se vor ține adunări în: Turoc-Szt-Márton, Mosoc, Trencsénbán, Zólyom, Gyetva, Dobronya, Nagyszalatna, Szakoleza, în cinci comune ale cercului Verbó (unde s'au servărit cele mai mari infamii contra candidatului Markovici), în trei comune din cercul Szenicz, în câte o comună din comitatul Pressburg și Bacica și încă alte două comune, cu totul în două-zeci.

În comuna Kohanoca (comit. Trencsin) încă s'a anunțat o adunare. Autoritățile au oprit-o însă, pe motiv că locuitorii comunei vor deveni și mai »panslavi« în sentimente decât sunt acuma. O mișelie, dar totodată o dovadă cât de bine au lucrat deputații slovaci.

nu pot trăi. Fie ce-o fi, nu mai scriu ci mă apuc să învăț căci eu vroi dragostea ta, toată, așa ca altă dată».

Totuși, în seara aceea, mai mult din obicei, se sculă din nou, și pentru ultima oară vroi să se ducă, în liniștea nopții, în odaia aceea în care atâtea nopți a lucrat cu toată inima. Dar când ajunse la masă, cu lampa aprinsă, și când văzu bandele albe pe cari nu va mai scrie numele persoanelor și orașelor ce le știa pe dinafară, îl cuprinsese o tristețe și luă condeiul în mână.

Întinzând brațul, lovi o carte, care căzu jos. Inima îi tresări. Dacă tatăl său s'ar deșteptă? Negreșit că nu făcea nimic rău, el însuși se hotărise să-i spuie, totuși... ar auzi pașii ce s'apropie; a fi surprins la ora aceea, în tăcerea aceea; mama sa care s'ar fi deșteptat spăimântată; și gândindu-se că tatăl său s'ar fi simțit umilit deocoperind aceasta, gândindu-se la toate acestea se simțea înghețat. Ascultă urechile, ținându-și respirația. Nimic. Toată casa dormea. Tatăl său nu auzise nimic. Se liniști și începu să scrie. Și bandele scrise creșteau meren. Auzi pasul gardiului pe strada pustie; pe urmă sgomotul unei

trăsuri; pe urmă uruitul unui șir de căruțe ce treceau lucet; pe urmă o liniște grea, întreruptă din când în când de lătratul unui câine. Și scria, scria.

În acest timp, tatăl său îi sta la spate: când a auzit că a căzut cartea s'a sculat și a așteptat în întineric; uruitul căruțelor a făcut să nu i-se auză pașii și sgomotul ușor al clanței ușei, și eră aci, cu capul său alb d'asupra capului negru al lui Giulio, uitându-se la condeiul ce alerga pe bandă, și într'o clipă a ghicit totul, și o desperare amară și o jale profundă îi năpădi sufletul de sta ținuit, la spatele copilului său.

De-odată Giulio scoase un țipăt: două brațe ce tremurau îi cuprinseseră capul.

— Tată, tată, iartă-mă; strigă când recunosc pe tatăl său.

— Tu iartă-mă, răspunse tatăl suspinând și acoperindu-i fruntea de sărutări. Am înțeles, am priceput totul; eu, eu îți cer iertare, inger sfânt ce ești... Vino, vino cu mine!

Îl luă pe sus, și în brațe îi duse la patul mamei sale:

— Sărută pe acest inger, care de patru luni nu doarme ci lucrează pentru mine, iar eu îl certam pe când el ne câștigă pâinea!

Mama îl strânse la piept. Apoi zise:

— La culcare, puilul mamei, la culcare. Du-l repede în patul lui că are nevoie de odihnă.

Tatăl îl luă în brațe, îl duse în patul său, și mângâindu-l și sărutându-l îi potrivește pernele și plapoma.

— Mulțumesc, tată, mulțumesc. Dar du-te și tu de te culcă, eu sunt mulțumit; du-te, tată, du-te.

Însă tatăl său voi să-l vadă adormit se puse pe marginea patului și luându-i o mână îi șopti:

— Dormi, dragul meu, dormi!

Și Giulio, frânt de oboseală, adormi, și pentru prima oară, după atâtea luni, dormi liniștit; iar când deschise ochii văzu pe piept capul alb al tatălui său care petrecuse noaptea astfel, ca fruntea pe inima fiului său.

Trad. de P. Robescu.

FEJWELIPÓT UTODAI
BUDAPEST
IX. IPAR-UTICZA 4 SZ.

Bănci de școală
Mobile de școală
Mobilă modernă de birouri
și fabricare de instrumente gimnastice.

Catalog de prețuri gratuit și portofranco.

O inițiativă excelentă.

Colonia românească din Budapesta a hotărât să dea suma de 1000 de cor., donațiunea mai multora, drept remunerațiune de câte 40 de cor. pentru 25 de învățători din 25 de comune cari vor deschide în iarna asta cursuri pentru a învăța pe alfabetii de peste 24 de ani scrisul și cititul pentru a căpăta conform proiectului lui Andrassy dreptul de vot. Suma aceasta a fost depusă la redacția »Luptei«.

Colonia românească din Budapesta care adesea a arătat mult indiferențisui pentru chestiile vieții românești, își câștigă prin această generoasă și minunată inițiativă un titlu de glorie și recunoștință.

Inițiativa asta trebuie să fie numai un început. Provincia românească trebuie să urmeze pe calea aceasta înainte!

Candidaturile după noua lege electorală.

»Voința Națională« scrie, că conducătorii partidului constituțional, adică partidul special al contelui Andrassy, ar pretinde următoarele noi amendamente pentru sistemul de vot plural:

1. Candidarea să se anunțe cu 14 zile înainte de terminul de alegere.

2. Hârtia de candidare să fie iscălită cel puțin de către 50 alegători, cari vor întruni câte 3 voturi.

3. Candidat în anumit cerc nu poate fi decât un astfel de alegător cu 3 voturi, care în calitatea aceasta a aparținut cel puțin 5 ani cercului respectiv.

Kristóffy la împăratul.

Fostul ministru de interne Kristóffy a solicitat o audiență la M. Sa.

Anexarea Bosniei. Cluj

Valurile stărnite în apele politice mari de evenimentul anexării par a nu se liniști multă vreme. Diplomația și presa europeană e viu neliniștită și în deosebi Anglia dovedește multă împotrivire, ceace se arată deja și în formă oficială. O telegramă de aseară vestește că Anglia nu va lua la cunoștință nici anexarea și nici independența Bulgariei, socotindu-le de acte arbitrare ce frâng tratatul de Berlin. Diplomația Rusiei e de asemenea mult agitată și să svonește că deja mâine va apare o notă oficială, care va convoca congresul puterilor mari, pentru a revizui în extensiune tratatul de Berlin. Atitudinea monarhiei noastre față de un asemenea congres e să nu ia parte decât în cazul, dacă chestiunea Bosniei nu va fi adusă în discuție. La Constantinopole populația demonstrează încontinuu, dar mai mult împotriva Bulgariei. La Paris și Roma se judecă cu mai multă calmitate, cercurile diplomației sprijinesc ideea congresului.

Dar până când svonul adânc și vestitor de primejdii, ce vine din apus și dela meazănoapte deșteaptă gânduri serioase, comicul spectacolului ce se desfășură spre răsărit de malurile Drinei provoacă un zimbet de uimire. Sufletul poporului sârbesc e vânzolit de porniri războinice. N'a vestejit încă floarea vitejiei pe pământul Serbiei. Serbia vrea războiu, e lucru cert, oricât de necrezut se pare. Un strănutat de muscă

voiește să sgudue colosurile Europei. Azi mâne Balcanii se vor cutremură de pașii grei ai armatelor sârbești, ce vor trece vijelios peste apele Drinei și vor ținea piept Austro-Ungariei și dacă așa va fi sorocul întregii Europa, dar anexarea Bosniei nu vor îngădui-o cu nici un preț.

Poate puterilor nici prin gând nu le-a trecut că anexarea ar putea să provoace împotrivirea Serbiei, — cu atât mai rău pentru ele. Alianța invincibilă deja se conturează. Ziarele sârbești atâță jăratecul răscoalei împotriva Austro-Ungariei. Pretind în cor ca guvernul Serbiei împlinind dorința poporului să ne declare războiu, nădăjduind un sprijin sigur din partea Bosniei și Herțegovinei, a sârbilor din Croația și Slavonia, apoi din partea — favete linqis! — Muntenegrului și în sfârșit din partea Turciei.

Studentii universitari din Belgrad organizează trupe de voluntari, poporul fierbe de neastimpăr, nu mai puțin miliția. Regele Petru sosind ieri la Belgrad a fost întâmpinat de mulțime cu strigătul: iubitul nostru rege, du-ne la războiu! Azi s'a convocat un consiliu de stat, trebuind a se hotărî pacea ori războiul.

În Bosnia și Herțegovina însă populația a primit proclamarea anexiunii cu sentimente mai domoale, pe alocurea chiar cu însuflețire.

Pentru azi dăm telegramele dela vale:

Anglia în contra anexării.

Londra, 7 Octomvrie. Autograful împăratului Francisc Iosif a fost ieri telegrafiat din Balmoral cabinetului de externe. Scrisoarea nu declară anexarea, ci amintește numai intențiunea monarhiei de a aranja definitiv raportul provinciilor ocupate pentru a se putea introduce sistemul reprezentativ. Răspunsul regelui Eduard e, că Anglia nu poate sancționa procedeul Austro-Ungariei, care frânge tratatul de Berlin.

Programul congresului.

Paris, 7 Octomvrie. Sala festivă dela ministerul de externe, unde s'a ținut congresul în chestiunea incidentului dela Hull pe vremea războiului ruso-japonez, se va aranja pentru congresul internațional în perspectivă. Dacă Germania și Austro-Ungaria va consimți, conferența se va putea deschide deja la 1 Noemvrie. Programul se va defini așa, ca să fie excluse criticele severe la adresa Austro-Ungariei și nici Bulgaria să nu fie atacată prea aspru. Chestiunile ce se vor discuta la congres vor fi strict limitate și nu vor putea fi debătute chestiuni sulate ulterior.

Petersburg, 7 Octomvrie. Rusia, îndată după publicarea anexării Bosniei și Herțegovinei, adică deja mâne, va propune puterilor cari au semnat tratatul de Berlin convocarea conferenței internaționale, pentru revizuirea în extensiune a acestui tratat.

Nota monarhiei la Sultanul

Constantinopole, 7 Octomvrie. Contele Pallavicini, ambasadorul austro-ungar, a transmis Porții nota monarhiei privitoare la anexarea Bosniei și Herțegovinei și la evacuarea sangeacului Novi-Bazar. În nota aceasta se accentuează motivele ce au necesitat anexarea și renunțarea la sangeacul turcesc.

Avântul războinic în Serbia.

Belgrad, 7 Octomvrie. Spiritele sunt agitate la culme. Ziarele apar în ediții extraordinare ațâțind

avântul războinic al populației. Pe strade și pe piețele orașului se țin vorbiri fulminante împotriva Austro-Ungariei. Poporul cere ca armata să treacă râul Drina și să împiedece anexarea. Se nădăjduiește sprijinul Turciei, Muntenegrului, Bosniei și Herțegovinei, până și al populației sârbești din Croația și Slavonia. Se svonește că voivodinele au oferit trapele lor și că guvernul ar fi pus la dispoziția ministrului de războiu cinci milioane de franci în scopurile războiului. Regele Petru împreună cu moștenitorul de tron sosind azi dela manevre a convocat consiliul de miniștri. Monitorul oficial chiamă la arme gloatele și pe rezerviști.

Adunarea poporală din Sebeșul-săsesc.

Îngăduiți să vă scriu pe scurt despre adunarea poporală ținută aici în 4 Octomvrie c. n.

O spun dela început că dacă cu prilejul intrărilor din trecut de cel puțin 25 ani și în special cu alegerile dietale din 1905 și 1906 Sebeșul cu cercul său a fost între cele dintâi, ba chiar de pildă altora și aproape de admirat, apoi zău nici cu adunarea poporală ținută în 4 Octomvrie nu a rămas mai pe jos.

A fost ziua de Duminecă în 4 Octomvrie, o zi cum rar se întâmplă. Frumoasă, lină, de parcă și prevedința a ținut cu Sebeșenii.

La orele 11 treizeci călăreți și 12 trăsuri pleacă din Sebeș la Vințul inferior spre a întâmpina la 12 ore pe iubiții deputați Dr. Maniu și Dr. Vlad, cum și alt public. Întâmpinându-i pe aceștia la fața unui public mare pleacă spre Sebeș. Aci, la podul mare îi așteaptă Sebeșul întreg, în frunte cu conducătorii săi, cum și alt public din jur și de prin Sibiu ș. a. de ex. Nicolae Ioan, Dr. Leményi, Dr. Nic. Comșa, Dr. Boreia, Tiberiu Bre-diceanu, Oct. Goga, etc.

Le vorbește adv. I. Bogiță și răspunde Dr. Maniu.

De aici pleacă pe jos în Piața mică și la 1 și jum. se încep adunarea, fiind de față cel puțin 4000 persoane.

Se aclamă de președinte adv. I. Bogiță și de notiar Dr. Lazar.

După aceasta se încep vorbirile. Cel dintâi vorbitor a fost Dr. Leményi, al doilea Dr. Vlad, al treilea Octavian Goga, al patrulea Dr. Maniu și al cincelea Dr. N. Comșa. Cinci vorbitori dintre cei mai populari.

Nu știu pe care să-l laud mai tare, căci se pareă, că chiar și dumnezeirea îi inspiră ori poate și văzând publicul cel mare și entusiasm al la culme al celor 4000 de ascultători, destul, că toți au vorbit bine și cu înțelegere.

Doză ore au ținut vorbirile și ar fi putut ținea și 20 ore, căci mulțimea o ascultă, și erau cu atențiune ca în o sfânta biserică.

Iar din când în când se auzia din pieptul alor mii „trăiască“ ori „așa este“, însă trebuia să exprime des și „nu e bine“ „nu ne trebuie“.

Fiecare vorbitor a fost frenetic aplaudat și lădat din partea publicului și înosebi de fruntașii suiși pe podial cel anume pregătit.

După finirea vorbirilor Dr. Nicolae Lazar prezintă un proiect de rezoluțiune, asemenea celor luate și în alte adunări de acest fel, cerându-se cu insistență schimbarea legii electorale în una europenească, cu vot universal, egal, secret și pe comune.

Tot în acest înțeles s'a decis a se trimite o telegramă și Majestății Sale prea bunului nostru Domnitor, asigurându-l de credința neclintită ce o are poporul român către Majestatea Sa.

Cu acestea adunarea sa încheiat în perfectă ordine și tot în bună ordine a început a se depărta impunând și prin această străinilor, cari mult se temeau. Nici un jandarm nu s'a văzut la adunare.

Seara a fost teatru dat de reuniunea meseriașilor și comersanților din Sebeș „Andreiana“ cu un succes deplin și material și moral.

În atențiunea parohiilor!**SZENTGYÖRGYI OSZKÁR,**

plotor de firme de embleme de biserică și auritor,
Marosvásárhely, Kossuth Lajos utca 26.

Săvârșește orice lucru în branșa aceasta în mod de gust frumos și trainic pe lângă garanție. Însemnez că pictarea bisericilor am studiat-o în decurs de mai mulți ani în București și în celelalte orașe mai mari ale României și așa e echisă

orice incorectitate în executare. — La dorință se trimite desemnuri porto-franco.

Cu distincă stimă:

Szentgyörgyi Oszkár.

Dela Seghedin.

(R.) Fără vitejia miilor de dorobanți cari au umplut cu trupurile lor șanțurile dela Grivița, nici cele mai bune planuri ale celor mai iscusiți generali n'ar fi ajutat nimic.

Tot așa și în lupta noastră națională: fără jertfele ce aduce presa, puțin efect s'ar ajunge. Pot fi deputați îndouit la număr și toți cu minte de încercați diplomați, dacă n'ar fi presa care să țină mereu sentimentele în ferbere, care să dea alarma când se apropie primejdia, care să certe pe cei răi, să încurajeze pe cei timizi și să laude pe cei buni, — lupta noastră națională s'ar prezintă într-o lumină nu se poate mai tristă.

Toate aceste sunt de sine înțelese, au fost recunoscute la toate prilejurile. Le scriem însă și le improștăm pentru că așa se pare, mai marii luptelor noastre naționale nu dau nici o atenție ziaristilor români căzuți jertfă în luptele ce au purtat.

Unul dintre tinerii culti și inimoși, ajuns la Seghedin, ne trimite adică o scrisoare în care în cuvinte aspre, dar drepte se plânge de nepăsarea și uitarea cărei sunt dați Români ajunși în temnițele Seghedinului.

Nu putem publică scrisoarea, pentru că ea ar blesă persoane, cari, neplace a crede, după alarma ce o dăm azi, se vor simți indemnate să meargă la Seghedin și să caute lecuirea răului.

Avem organizare de partid, club parlamentar cu președintele în frunte și socotim că acesta există nu numai pentru afacerile din dietă, ci pentru toate mizeriile vieții noastre naționale.

Mizerie mai mare ca la Seghedin nu există... În scrisoarea ce primim, este un pasagiu: »țărani simpli, preoți bătrâni (unul de 78 ani, părintele Petru din Vălișoara și gazetari de toate categoriile), nu numai pățimesc temniță, ci sunt pedepsiți și cu pedepse în bani, loviți deci și în libertatea ca și în averea lor, — și nimeni nu se gândeste a le sări în ajutor, dacă nu cu altceva, cel puțin cu un cuvânt de mângâiere... E de-adreptul revoltător cazul ziaristului... (aici vine un pasagiu foarte aspru și blamabil pentru unii) care e condamnat să trăiască mai rău decât cel din urmă »Strohmann« slovac ori socialist jidan. Slovaci par cu mult mai bine organizați, interesul publicului față de cei căzuți la robie se manifestă zilnic în cuvinte frumoase și fapte încurajatoare. Iar publicul nostru? Prin indiferentismul său, aproape cinic, osândește și el cu mult mai greu pe cei osândiți...«

E trist, dar e așa: sunt motive de a osândi și publicul, marea obște, care abia ia cunoștință de suferințele celor ajunși la Seghedin.

Pilda bună de sus ar trebui să înceapă însă. Șefii, generalii partidului, ar trebui ei cei dintâi să se intereseze de soarta soldaților ajunși în prinsoare. Și vorba corespondentului nostru: *cuvânt de mângâiere* să le trimită! Nu zicem nici noi altfel, nu pretindem ca unul ori altul dintre generali să-și vândă averea pentru a susține în temniță pe cei suferinzi ori să le plătească amenzi și cheltuielile. Ce fel de organizare ar fi însă organizarea partidului nostru,

dacă ziaristii români ajunși în robie ar fi lăsați și d'aci încolo în neagra mizerie?!

Nu-i lege, care să ne poată opri să-i ajutăm, mai ales că sunt la mijloc *angajamente* formale, care trebuie respectate! Și nici zidurile temniței nu pot fi destul de înalte pentru a opri să străbată acolo cuvintele de mângâiere și să se simtă efectul faptelor *încurajatoare*. Scriitorul acestor șire o știe din experiență: pentru cel ajuns în temniță, nu-i nimic mai scump de cât vorba bună, atenția de afară; la 1894 comitetul național ajuns pe banca acuzaților, în frunte cu bătrânul prezident Rațiu, cea dintâi vizită s'a ținut dator să o facă — *la temniță, ziaristului partidului!*...

La Seghedin avem noi mulți înși, unii câte pe un an și jumătate!... Dintre marii cari nu pregetă drumurile lungi prin alte părți, a fost cineva să-i vadă, să-i întrebe dacă au din ce trăi?

Ori am dat îndărăt în privința asta și lăsăm pe gazetarii partidului în voia Domnului?

Maurul și-a făcut datoria, Maurul poate tângi cât îi place în Seghedin?!

Nu se gândeste nimeni dintre cei aleși, câtă demoralizare se propagă astfel? Semizeii poporului, cei purtați pe umeri, nu se gândesc că în primul rând presei române este a se mulțumi și redeșteptarea națională și mărirea lor?! Nu se gândesc că dacă într-o zi toți ceice ținem în mână condeiul am depune această armă, orice cuvânt îndrăzneț al lor ar rămânea simplă declamare, fără efect în popor, căci tâlcuitorii ideilor bune și ai cuvintelor înțelepte suntem noi, gazetarii cari am infundat pușcăriile dela Cluj, Vaș și Seghedin. Nu înțeleg, că în momentul în care presei române i-se face cu neputință existența, s'a stîns făclia neamului.

Grăbiți deci și ușurați soarta ziaristilor ajunși în grea robie!

Campania mizerabilă împotriva alegerii dela Caransebeș a început deja. Fără îndoială ea este alimentată dimprejurul Aradului, de unde ziarelor ungurești li-s'au trimis o grămadă de minciuni și întortochieri, toate de natură a-l prezenta pe nou alesul episcop drept un daco-român primejdios, care »nu o să rupă vechile relații cu naționaliștii« (și mai ales nu se aruncă în brațele lui Burdea și Ionescu!) I-au mai scos apoi ponosul că nu știe ungurește și-i pun în sarcină tot ce comisarul dr. Siegescu a cuprins în raportul său privitor la faptele unor profesori din Caransebeș (cari de altfel și-au luat cuvenita pedeapsă). Concluzia ziarelor maghiare este: nu trebuie întărit nici Filaret Musta, cum n'a fost întărit — Zmeianovici de patriarh al sârbilor!

Iar aceasta nu pentru ca astfel să se întărească biserica română națională, ci ca în apa turbure doar-doar vor putea să pescuiască cei cu cheia dela Xilokerkos!

Faptul că întâiul articol de felul acesta a apărut în »Arad és Vidéke«, indică pe cei ce se dedau la astfel de mizerabilă campanie.

Rauch și Crnkovici. Baronul Rauch a sosit ieri dimineață la Budapesta pentru a să consfătuie cu guvernul unguresc probabil asupra anexiunii Bosniei. Banul e însoțit și de vice-banul Crnkovici, care dăunăzi a fost palmuit în Agram

de un student și care acuma nu mai plânge, ci probabil să bucură. că alte evenimente au venit să facă uitată rușinea ce a pățit atunci.

Patriarhul Bogdanovici. Monitorul oficial publică un autograf împărătesc prin care se întărește alegerea patriarhului Bogdanovici. Instalarea se va face mâine, Joi în 8 l. c. Capitala Budapesta va fi reprezentată prin o deputațiune compusă din ajutorul de primar Vasilievici și consilierii comunali Bódy, Piperkovici și Magyarevici. Deci aproape tot sârbi renegați cari nu mai pot de bucurie pentru alegerea unui tovarăș de idei al lor. E chestia însă dacă și ceilalți sârbi se bucură.

Situația politică.

Declarațiile contelui Khuen Héderváry. — Un deputat huiduit de alegători. — Grevă generală.

Declarațiile contelui Khuen Héderváry.

Deși evenimentele politice de externe, proclamarea Bulgariei ca regat, anexarea Bosniei și Herțegovinei sunt azi pe planul întâi al preocupărilor politice, totuși nici mișcarea politică produsă prin desvălirea proiectelor contelui Andrassy nu a încetat. Ieri contele Khuen-Héderváry fostul ministru-președinte a făcut unele declarații interesante privitoare la proiectele lui Andrassy.

Contele Héderváry spune că i-ar fi convenit mai bine dacă s'ar fi progresat mai încet pe calea democratizării constituției (cam peste două sute de ani, ca să mai profite d-nii conți de privilegiile de azi!) Dar vechiul sistem e mort și trebuie acuma poporul introdus în constituție *pentru asigurarea păcii*. Dar reforma guvernului e o *adevărată caricatură a votului universal*. Andrassy a spus că reprezintă o tranziție. Dar tranziție încotro? *Într-o lume retrogradă* căci creiază privilegiu și împărțește alegătorii pe clase sociale. Dacă părțile necunoscute ale reformei vor jigni pe nemaghiari, atunci vor trezi mare amărăciune în sânul lor, care va stărnii nouă lupte. Nu-i adevărat că supremația u. garească nu se poate menține decât prin mijloace meșteșugite. În loc de pace va urma un război al tuturor împotriva tuturor. Nu știu întrucât corăspunde proiectul lui Andrassy pactului cu coroana, dar știu că *fara dorește un vot universal cinstit.*

Un deputat huiduit de alegători.

Deputatul Rátkay László din Ozora (comitatul Tolna) a voit să facă o excepție și să-și rostească darea de seamă în fața alegătorilor. Bietul patriot a pățit-o însă.

Alegătorii au început să-l amenințe și l-au huiduit. Rátkay a fost nevoit să renunțe la discurs și a plecat ca un câțel plouat.

Grevă generală.

Partidul socialist are de gând să proclame grevă generală. De-ocamdată ea va fi proclamată pe o singură zi, ca un fel de probă generală. Adevărata grevă generală se va proclama atunci când ministrul de interne va depune în cameră proiectul de reformă electorală.

Anexarea Bosniei.

Monitorul oficial de azi publică patru autografe ale monarhului nostru cu privire la anexarea provinciilor turcești ocupate de monarhia noastră pe baza tratatului de Berlin încheiat între marile puteri înainte cu 30 de ani. Autografele se adresează primului ministru ungar, ministrului de externe au-

stro-ungar, ministrului comun de finanțe și poporului din Bosnia și Herțegovina. Ele dau sancțiunea de drept unor stări factice și pun în perspectivă reforme constituționale pe seama teritoriului anexat.

Firul telegrafic a răspândit deja vestea acestui eveniment istoric în întreaga lume și nu va surprinde decât pe cei ce n'au pătruns logica evenimentelor din Balcani, precipitate în desfășurarea lor de inaugurarea constituționalismului în Turcia.

Stările haotice din Balcani s'au limpezit numai la aparență prin tratatul de Berlin înainte cu 30 de ani. De atunci și până azi procesul de cristalizare n'a încetat nici sub paza stavilitoare a puterilor europene. O singură lege, numai legea eternă a evoluției firești va crea stări definitive pentru rasele și naționalitățile din Balcani. Până la limpezirea definitivă, până la proporționarea armonică a singuratecelor forțe, va trece încă multă vreme. Chestiunea balcanică va continua încă multă vreme să tulbure pacea Europei, deși în măsură din ce în ce mai mică, cu cât evoluțiunea firească va apropia soluțiunea statornică. În acest mers, proclamarea independenței bulgare și anexarea Bosniei, actualele evenimente de senzație universală, vor insera stadii marcante în istorie.

Hotărârea domnitorului nostru de a crea stări definitive în privința raportului de drept public dintre monarhie și provinciile turcești schimbă esențial situația de până acum. Prin incorporarea lor la monarhia noastră și desfacerea legăturii fictive ce le mai amintea supremația de odinioară a Turciei, ele vor primi o organizație nouă, ale cărei linii generale se deslușesc deja din autografele împărătești. De sine înțeles că o constituție deplină nu vor primi ele decât cu vremea după ce legătura de drept public se va consolida prin conștiința aparținerii lor la destinele monarhiei.

Urmările anexării în politica externă după toate semnele nu vor fi de natură a provoca războiul. Nici nu ne putem închipui ca diplomația noastră să nu fi avut precauțiunea elementară de a pregăti puterile pentru un astfel de eveniment. Turcia se va resemna în fața neștrămutabilei stări de lucruri. Precum nu a fost surprinsă nici de manifestul de independență al Bulgariei, tot astfel se va împăca cu faptul împlinit al anexării. De treizeci de ani n'a avut nici o ingerență în afacerile interne ale Bosniei, toate așezămintele din provinciile ocupate poartă pecetea supremației austro-ungare. Germania și Italia aprobă actul diplomației noastre, iar împrejurarea că deodată cu anexarea Bosniei s'a dat ordin ca trupele austro-ungare să părăsească definitiv sandjacul Nowi-Bazar, recunoscându-se astfel de teritor turcesc, a făcut pretutindeni cea mai bună impresie, risipind nedumeririle ce rătălmăceau intențiunile monarhiei noastre. Dacă entente-ul anglo-ruso-francez mai continuă a agita pretextul revidierii tratatului de Berlin, cerând convocarea de urgență a unui congres al puterilor, e pentru că Rusia dorește deschiderea Dardanelor pentru vasele sale, iar Anglia tinde să realizeze pretențiunile în Egipt. România observă o atitudine expectativă. Singur presa Serbiei vociferează strident, văzându-și risipit prin anexarea Bosniei visul ei de aur: Serbia mare. O lămurire deplină vor aduce zilele următoare.

Ziarele maghiare talmăcesc din autografele monarhului, că anexarea s'ar face prin invocarea drepturilor istorice ale coroanei ungare. Se pare că partea cea mai dificilă a anexării va fi chestiunea că unde să fie alipite provinciile anexate. Cât ne privește pe noi, nu putem decât să ne bucurăm de promisiunile cari pun în perspectivă constituția pe seama Bosniei și să dorim ca aceea să fie cât mai deplină. Incolo privim pe gânduri, cum mozaicul de popoare ce prezintă fața monarhiei noastre — se împeștră și mai mult.

Autograful adresat primului ministru Wekerle.

Dle Wekerle!

Am hotărît să întindem drepturile mele de suveranitate asupra Bosniei și Herțegovinei și să pun regulamentul succesiunii de tron pentru casa mea în aplicare și în aceste țări și să le acord în același timp instituții constituționale.

Vă comunic în același timp copiile autograferelor adresate cu acest prilej către ministrul casei mele și de externe și către ministrul comun de finanțe și te invităm conform art. 5 din legea VI din anul 1880 să faci demersurile necesare pentru a prezintă în conformitate proiectele necesare în cameră.

Budapesta, 5 Octomvrie 1908.

(ss) *Francisc Iosif*

(ss) *Wekerle Sándor*

Un autograf redactat în exact același termen a fost adresat primului-ministru austriac baronului Beck.

Autograful adresat ministrului afacerilor străine.

Dle baron de Aehrenthal!

Suntem pătrunși de convingerea neștrămutată că marile scopuri culturale și politice pentru cari monarhia s'a însărcinat cu ocuparea și administrarea Bosniei și Herțegovinei și succesele de până azi ale administrației câștigate cu jertfe nu pot fi asigurate decât prin acordarea de instituții constituționale conform trebuințelor acestor țări. Deoarece condiția prealabilă pentru acordarea constituției leste creierea unei situații juridice clare și neîndoiebnice pentru cele două țări, întindem drepturile noastre de suveranitate asupra Bosniei și Herțegovinei și punem și regulamentul succesiunii de tron în aplicare pentru aceste țări. Pentru a dovedi intențiile noastre pașnice ce ne-au călăuzit la aceste hotărâri, ordonăm evacuarea sangeacului Novibazar prin trupele armatei noastre de acolo.

Budapesta, 5 Oct. 1908.

(ss) *Francisc Iosif.*

(ss) *Aehrenthal.*

Autograful adresat ministrului comun de finanțe.

În autograful acesta să spună că Majestatea Sa adresează popoarelor din Bosnia și Herțegovina o proclamație. Afară de drepturile constituționale de azi se acordă celor două țări și dreptul de liberă mutare, secretul epistolar respectate și până acum, apoi dreptul de jurisdicțiune prin judecătorul competent, dreptul de petițiune, dreptul de asociere și întrunire.

M. Sa ordonă ca locuitorii țărilor să aibă parte la conducerea afacerilor publice. Pentru aceia le acordă o constituțiune. Corpurile legiuitoare se vor compune în baza principiului de reprezentare a intereselor diferitelor clase sociale, care va fi o iconă credincioasă a situației naționale, confesionale și politice din acele țări. Demnitarilor mai însemnați, persoanele sus puse prin cultură și avere, locuitorii orașelor și comunelor rurale vor fi reprezentați în colegii (curii) deosebite.

Alegătorii vor vota în fiecare colegii după confesiuni nu pentru a feri numai concordia confesiunilor de perturbații, dar și pentru a asigura fiecărei confesiuni numărul relativ de reprezentanți.

Competența dietei Bosniei și Herțegovinei va cuprinde toate afacerile legiunii și controlului

privitor la administrația și justiția Bosniei și Herțegovinei.

Pentru a da locuitorimii provinciilor o dovadă de intenție serioasă de a asigura situația de drept, invită ministrul de-a prezintă Majestății Sale proiectele conforme, cât mai de grabă pentru a aplica noua constituție.

Autograful poartă iscălitura M. Sale și a ministrului comun de finanțe Burian.

Cuvântul domnitorului către poporul din Bosnia și Herțegovina.

Noi, Francisc Iosif I., împăratul Austriei, regele Boemiei etc. etc. și regele apostolic al Ungariei.

Către populația din Bosnia și Herțegovina!

Când înainte cu un veac de om trupele noastre au depășit hotarele țării voastre, ați primit asigurări, că ele nu vin ca dușmane, ci ca prietene vouă, cu voința hotărâtă de a pune capăt nevoilor în cari țara voastră s'a săbătut atât de greu vreme de mulți ani. Acest cuvânt ce vi s'a dat în momente serioase a fost împlinit cu cinste. Guvernul nostru a năznit mereu, să conducă țara prin culpă legalitate și prin activitate neobosită către un viitor mai bun. Putem afirma cu multă bucurie, că sămânța aruncată în brazdele terenului scrumat a rodit cu prisos. Și voi trebuie să considerați de o faptă bună, că în locul volniciei și al opresiunii a răsărit ordinea și siguranța, că viața materială a prosperat și încetat, că efectul salutar al culturai e pe cale de a se arăta și sub aripile proteguitoare ale administrației sistemizate fiecare se poate bucura neconturbat de roadele muncii sale:

Cu toții suntem datori să înaintăm fără preget în direcția aceasta. Având înaintea ochilor scopul, socotim c'a sosit timpul, ca să ne exprimăm încrederea ce avem în maturitatea politică a poporului din aceste două țări.

Voi să ridicăm viața politică a Bosniei și Herțegovinei la un grad mai înalt și ne-am hotărât în consecință să dăruim acestor două țări o astfel de organizație constituțională, care ținând cont de referințele și interesele generale, să fie baza legală în reprezentarea dorințelor și trebuințelor lor. Veți avea cuvânt de aici înainte cu privire la îndrumarea afacerilor țării voastre, a cărei cărmuire separată de până acum va rămânea și pe mai departe.

Pentru înființarea acestei constituții provinciale e o condiție primordială, ca situația de drept a acestor două țări să se fixeze lămurit și neîndoios. Din cauza aceasta și mai având în vedere și legăturile străvechi, ce uniau pe glorioșii noștri antecesorii în tronul ungar cu acestea țări, întindem drepturile noastre suverane și asupra Bosniei și Herțegovinei și vom ca regulamentul de succesiune în tron a Casei noastre, în vigoare, să se aplice și cu privire la țările acestea. Locuitorii acestei țări vor fi astfel părtași la tot binele, ce va rezulta din consolidarea legăturii ce a existat până azi. Noua ordine chizășuește că țara voastră va fi un lăcaș sigur al culturii și al bunăstării.

Bosnieni și Herțegovinieni!

În mijlocul acelor griji mari, ce apasă asupra tronului nostru, va ocupa un loc deosebit și de aici înainte grija ce purtăm bunăstării voastre materiale și spirituale. Vă veți bucura de dreptul mare al egalității înaintea legilor, veți lua parte la alcătuirea legilor cu privire la chestiunile de interes pentru țara întreagă, toate confesiunile vor fi deopotrivă protegute, limba și însușirile voastre naționale vor fi păzite deplin. Libertatea individuală și binele obștesc vor fi steaua conducătoare a guvernului nostru în aceste două țări.

Voi la tot cazul veți fi vrednici de încrederea ce se pune în voi, dovedind alipire și credință către Noi și Casa noastră.

Ne dă putere nădejdea, că obizășia cea mai de preț al oricărei propășiri în stat, armonia dintre domnitor și popor, ne va călăuzi întotdeauna pe cărările noastre comune.

(ss) *Francisc Iosif.*

Independența Bulgariei.

Proclamarea independenței a stârnit un val de însuflețire în toată țara. Autoritățile administrative vor organiza mari serbări naționale. Orașele au arborat steaguri, piețele publice din Sofia răsună de cântece și de salve de bucurie. Azi s'au cerimoniat președinți slujbe bisericesti solemne. Școalele au sărbătoare trei zile de-arândul, de-ase-menea și oficiile de stat. Armata organizează festivități mari, — dela un capăt al țării până la celalalt e numai bucurie.

Dăm telegramele dela vale:

Lansarea proclamației.

Sofia, 6 Octomvrie. Ministrul de interne a adresat prefectilor câte-o telegramă, comunicându-le că evenimentele întâmplate în vremea din urmă în Bulgaria și străinătate, cum sunt cazul Gesow și chestiunea căilor ferate orientale, au necesitat în interesul țării proclamarea independenței, care de facto eră și până aici. Cu gândul să satisfacă acestei necesități, M. Sa regele Ferdinand I ul a proclamat, în capitala regiilor bulgari de odinioară, Bulgaria de Nord și cea de Sud regat liber și independent.

Manifestul regesc.

Sofia, 6 Octomvrie. Iată textul manifestului regesc citit în „Tirnovo“:

Din voința neuitatului nostru liberator, marele popor rus și cu ajutorul supușilor bunului nostru prietin și vecin, Majestatea Sa regele României, la anul 1878 am scuturat jugul nostru. Dela începutul perioadului de 30 ani trecuți de atunci, poporul bulgar inspirat de duhul apostolilor libertății lui a muncit cu stăruință și vrednicie temnă de amintirea lor pentru prosperarea țării, ca să edifice din ea în decursul domniei mele și a principelui Alexandru de odinioară un stat vrednic de a fi membru nepotrivă îndreptățit în familia popoarelor civilizate. Ca în privința culturală și economică să înainteze și în viitor pe calea apucată, Bulgariei nu i-se poate pune nici o stăvâlă și propășirea ei nimic nu poate s'o oprească. Aceasta este dorința și voința poporului. Poporul bulgar și domnitorul său nu pot avea decât acelaș gând și aceeaș dorință. Deși țara »de facto« a fost independentă, în dezvoltarea ei normală și pașnică a fost împiedecată de niște iluzii, a căror nimicire a rezultat răcirea relațiilor dintre Turcia și Bulgaria. Eu și poporul meu dorim premenirea politică a Turciei și ne bucurăm de aceasta. O Turcie liberă și independentă și o Bulgaria la fel implică condiția creierii și întăririi legăturilor prietinoști, pe baza cărora ne putem consacra dezvoltării pașnice. Pătruns de gândul acestei opere sfinte și dorind să împlinesc trebuințele statului, proclam Bulgaria unită la 1885 regat independent și cer binecuvântarea lui Dumnezeu asupra ei. Eu și poporul meu credem că acțiunea aceasta a noastră va întâmpina aprobarea puterilor mari. Trăiască poporul bulgar și Bulgaria independentă!

Președintele sobraniei și președintele consiliului de miniștri în numele reprezentanței naționale și al guvernului i-a imbiat principelui titlul de „intitul rege bulgar“, pe care l-a primit cu mândrie.

Intențiunile pașnice ale Bulgariei.

Londra, 6 Octomvrie. Agentul bulgar Ristov, a declarat că din pricina manifestului de independență nu trebuie să ne temem de războiu. Poporul bulgar e pătruns de convingerea că numai prin menținerea bunelor relațiuni cu Turcia va

putea prospera. Nu e exclusă chiar o alianță între cele două state.

Acțiunea Angliei și a Rusiei.

Londra, 6 Octomvrie. „Times“ anunță din Petersburg: Rusia n'a fost surprinsă de precipitarea evenimentelor. Rusia va pretinde convocarea unui congres la Petersburg și va cere anumite compensații. Guvernul rusesc va năzui să împiedice izbucnirea eventualului războiu între Turcia și Bulgaria.

Atitudinea Turciei.

Londra, 6 Octomvrie. „Daily Mail“ anunță din Constantinopole: Ambasadorii rus, englez, francez și german, au sfătuit pe marele vizir să ia o hotărâre fără întârziere. Marele vizir are încredere în puterile mari și manifestul de independență al Bulgariei nu l consideră pretext de războiu, dacă Bulgaria nu va păși agresiv față de Turcia în Macedonia. Turcia va răspunde cu războiu vamal, va îndepărta pe exarhul bulgar și va boicota artiștii austro-ungari.

Constantinopole, 6 Octomvrie. Poporul e pornit împotriva guvernului, căruia îi atribuie nepăsare. Părerea cercurilor conducătoare e însă că proclamarea independenței nu poate fi socotită „casus belli“, până când Bulgaria nu se va îngera în Macedonia. Cei cari cunosc firea poporului turc, afirmă, că la caz dacă agitației acumulate nu i-se va da frâu prin declararea războiului, se așteaptă tulburări sângeroase.

Convocarea congresului.

Paris, 6 Octomvrie. Ținta desbaterilor politice ce se urmează între Pichon, Izwolski și Anglia e convocarea unui congres pentru a se discuta revidierea tratatului de Berlin necesită de evenimentele din Balcani.

Se știe că Anglia nu va lua la cunoștință nota Bulgariei despre proclamarea independenței sale și în consecință nu va trimite la Sofia reprezentant diplomatic, până când chestiunea independenței Bulgariei nu se va tranșa definitiv de către puterile cari au semnat tratatul de Berlin:

Renunțarea Austro-Ungariei la sandjaciul Nowi-Bazar a făcut atât aici, în Paris, cât și în Roma și la Constantinopole cea mai bună impresie.

Date statistice asupra Bulgariei.

Bulgaria (fără Rumelia) să hotărăște la miez-noapte cu România, de care o desparte linia Dunării, în sud cu Rumelia prin munții Balcanului, cu Turcia prin munții Rodopului, în est cu Marea-neagră și în vest cu Serbia. Este o țară mai mult muntoasă. Riturile cele mai mari să varsă în Dunăre. Climatul e sănătos și prielnic agriculturii. Intinderea țării e de 62.629 chm. pătrați și avea în anul 1906 2.928.255 de locuitori. Partea covârșitoare o formează bulgarii. Sunt mulți greci în sud, și vre-o 80.000 de români, parte în orașe, mai ales în Sofia unde este o școală românească, parte la țară. În est locuiesc turcii. Capitala Sofia are 82.000 de locuitori, și alte 21 de orașe au peste 40.000 de locuitori, Sofia are o universitate completă și un seminar preotesc. Mai sunt în țară 25 de școale secundare și 4720 de școale primare. Învățământul primar e obligator.

O parte din pământ, cam 25% este neproductiv. Ramurile de ocupație de căpetenie sunt agricultura și cultura vitelor. Exportul de cereale e foarte însemnat. Să mai produc viauri și tutun. Foarte însemnată e cultura trandafirilor. Exportul de ulei de trandafiri a fost în 1901 de vre-o 2 milioane. Industria e puțin dezvoltată. Exportul a fost în anul 1905 de 118 milioane, importul de 95 de milioane. Lungimea rețelei de căi ferate e de 1648 de chm. (inclusiv linia căilor ferate orientale 300 de chm. ocupate de guvernul bulgar.) Lungimea firului telegrafic este de 5263 de chm.

Efectivul de pace al armatei e de 54.000, efectivul de războiu 190.000. Tricolorul țării e alb, verde și roșu, deci cele ungarești dar în altă ordine.

Rumelia.

Rumelia cuprinde coastele de sud ale Balcanului și se hotărăște spre miez-noapte cu Balcanul, spre răsărit cu Marea-Neagră. Intinderea

ei e de 32.594 de chm. pătrați și are 1.099.984 de locuitori, între cari peste 80% bulgari. Capitala Filipopole are 45.600 de locuitori. Agricultură, comerțul și industria sunt cam pe aceeaș treaptă ca în Bulgaria și sunt în plină dezvoltare. Dela 1885 încoace Rumelia e sub administrația Bulgariei.

Din România.

Trecerea Principelui Bulgariei prin România. Duminică seara la orele 7 și 5 minute cu fulgerul a sosit în gara de Nord venind dela Viena A. S. Principele Ferdinand al Bulgariei. Trenul a suferit o întârziere de 90 minute.

Sosirea oaspetelui prințiar n'a fost anunțată, decât atunci când trenul intrase în țară.

Cum prințul Bulgariei sosise în Capitală incognito, dintre persoanele oficiale n'au luat parte decât un număr restrâns, dat fiind și faptul că principele n'avea a rămâne în capitală, ci a-și continua călătoria în Bulgaria.

Printre persoanele oficiale cari sosiseră întru întâmpinarea oaspetelui prințiar, am remarcat pe dnii general Averescu, ministru de războiu, Emil Petrescu, prefectul poliției capitalei, Ion Panaitescu, directorul siguranței generale a statului, Costescu Comăneanu, colonel Bogdan d. Minceff secretarul legației bulgare, Râmnicănu sub-directorul C. F. R., inspectorul de poliție Cotruț, Villi Georgescu dela Siguranța Statului comisarii Weltz și Negrescu.

La orele 7 și 15 minute, trenul își făcu apariția în gara de Nord. După o întârziere augustul oaspe descinse din vagonul expres și trecu în cel special. A. S. eră însoțit de generalul Marcoff, șeful casei militare, împreună cu 7 aghiotanți.

Principele Ferdinand s'a întreținut câteva minute cu dl general Averescu.

Fiind suferind principele a rugat pe dl ministru de războiu să transmită celor prezenți că nu poate convorbi cu d-lor, starea sănătății Sale nepermițându-i.

Prințul eră îmbrăcat civil. În cap purtă o șapcă neagră de volaj. După ce se termină scurta convorbire, trenul special destinat a conduce oaspetele prințiar la Ramadașan se puse în mișcare.

Până la acest punct A. S. a fost însoțit pe lângă personajul din anturajul său și de dl Ion Panaitescu și Villi Georgescu.

Decorare. Guvernul francez a decorat de dl N. Xenopol, senator, cu Ordinul »Legiunii de onoare« în gradul de comandor.

Numire. În locul colonelului Aurel Dumitrescu, ca șef de stat major al corpului II de armată e vorba să fie numit dl colonel Saegiu dela marele stat major sau dl colone Pretorian, comandantul regimentului de roșiori din Galați.

La congresul internațional al drumurilor, care se va deschide în Paris în ziua de 25 Sept. România va fi reprezentată prin dnii N. N. Hârjeu, secretar general al ministerului lucrărilor publice și Ilie Radu, directorul serviciului central de poduri și șosele.

Dnul inginer inspector Radu a și plecat la Paris, iar dnul inginer inspector Hârjeu pleacă azi după amiază cu trenul de Arad.

Dnul inginer inspector G. Panait a fost însărcinat să fie locul de secretar general al ministerului lucrărilor publice, până la întoarcerea dlui N. N. Hârjeu, delegat a lua parte la lucrările congresului drumurilor din Paris.

De peste săptămână.

— **Desvălirea statuei lui Rudolf.** Comisiunea încredințată cu statuia lui Rudolf se pregătește cu mare sărguință pentru serbările desvălirii, cari vor avea loc în 12 I. c. A început deja să trimită în toate părțile biletele de intrare deși mereu se anunță societăți cari vor să ia parte la desvălire. S'a anunțat și principesa Elisabeta, soția prințului Windischgrätz, că dorește să ia parte la desvălire.

— **Justh Gyula — baron.** Ziarele ungurești aduc știrea, că președintele dietei, fost pe vremea lui în comitetul de salutare publică, va fi numit în curând — baron. Aceasta ca flastru pentru rana ce i-a cășunat porunca dela — Chlopy!

Numai Barabás al nostru rămâne tot simplu „polgárlárs“, măcar că nimeni n'a răcnit mai puternic decât dânsul nici nu s'a ploconit mai adânc la Viena.

— **6 Octomvrie,** comemorarea celor 13 generali honvezi executați la 1849, s'a serbat ieri în Arad cu mare alaiu, cu atât mai mare de data asta, cu cât a fost aici și marele „kurucz“ Thaly, pe care l-au purtat în toate părțile ca pe niște moaște sfinte.

— **»Moara cu noroc«,** excelenta nuvelă a colaboratorului și amicului nostru *Ioan Slavici* apare acum în „La Patrie“, ziarul francez din București redactat de dl Virgil Arion.

Se știe că această nuvelă a fost tradusă și în nemțește, între altele a apărut: în Biblioteca Universală din Lipsca.

— **Pricopsit.** Koszta János, cunoscutul personaj aradan, a fost în fine răsplătit după cum se cuvine pentru patriotica sa purtare: a fost numit slujbaş la o instituție nu se poate mai nimerită: la „vágóhid“ (abatoriu), cu leafă de 36 florini în bani gata.

Așa să-i vedem pricopsiți pe toți cei de o pănură cu Koszta!

— **Nouă linie ferată în comitatul Caraș-Severin.** Ministrul de comerț a autorizat firma Winkler & Comp din Seghedin de a construi linia vicinală Lugoj-Reșița. Noua linie ferată va trece prin comunele Herendești, Petroasa, Remetea-Pogănești, Furling, Dezești, Zorlențul-mare, Prebul, Socieni la gara din Reșița!

— **Notă bună patrioților români din Oradea.** Dela Oradea-Mare, din internatul unde tare și mare este faimosul Lauran, primim următoarea scrisoare:

„Astăzi, când trăim timpul cel mai critic, când fleștecare român își îndreaptă ruga sa către D-zeul popoarelor, cerând răsărirea soarelui dreptății; dorință, ha datorință sfântă avem și noi, ca să ne interesăm de cauzele noastre naționale. Fiind însă — „ca puin cel de ene în cuib de cioară“, — în internat străin — când colo noi am putea avea — nu putem, căci aici ni-e răpită chiar și limba, decum să citim românește. Noi însă ne-am hotărât că mai bine să ne arunce în stradă, decât să conversăm între noi în limbă străină. Drept aceea ne adresăm către bunăvoința D-voastră și vă rugăm să ne trimiteți „Tribuna“, ca în anul trecut. Numai pe de-a furiș o putem citi, adevă Dumineca pe când mergem la biserica românească.“

Și se tolerează situația asta și sub păstorirea P. S. Sale Dr. D. Radu?

— **Avere bisericăscă-școlară în mâinile jidanilor.** Primim știrea din Nădlac, că protopopul unit d'acolo, Bozintán Sándor, a dat pământul preotesc și pe al școlii în arândă la doi jidani. La licitație erau de față mai mulți români de ambele confesiuni. Condițiunea eră că pământul să se arendeze pe un an. Bozintán a făcut licitație așa de pr pit încât oferenții români, cari erau de față, nu au avut nici timpul material de a-și face ofertele, încât jidanul concurent a căpătat pământul și nu pe un an, ci pe trei. Românii înțelegând mișelia renegatului protopop și a cățălușilor lui, s'au depărtat întristați adânc de purtarea acestul păstor nevrednic.

— **Cele mai noul manuale școlare aprobate de înaltul minister.** Limba maghiară manual pentru elevii școlilor populare cu limba de propunere română, de Iosif Moldovan și Iuliu Groșorean, cari manuale se folosesc cu bun rezultat în școlile populare din diecesa Aradului de mai mulți ani, acum sub Nr. 105836/1908 au fost aprobate și de înaltul minister. Aceste manuale compuse pe baza celui mai acomodat sistem prin care se poate însuși limba maghiară, nu reproduc material de memorizat din celelalte discipline școlare, ci exerciții de vorbire așezate în sistem natural, după cari elevii vor fi în stare a da răspunsuri potrivite la orice întrebare din cercul lor de cunoștință. Dela învățătorii se cere numai indulgență și după terminarea materialului cuprins în aceste manuale, se vor convinge, că vor putea reproduce cu elevii lor și în limba maghiară materialul propus în limba română. Manualele susnumite se pot procura în Tipografia

diecesană din Arad și anume: Prima carte pentru elevii claselor I—III cu 50 fileri. A doua carte pentru elevii claselor IV—VI cu 50 fileri.

— **O asasinare misterioasă.** Se vestește din Brașov, că în Mocos s'a petrecut Vineri noaptea un caz de banditism. Comersantul George Gărbacea, care are prăvălia tocmai în centrul comunei, dormea cu familia lui în camera de culcare. După miezul nopții se deschide deodată ușa și intră doi bărbați cu fețele murdărite cu funingine. Unul luă revolverul stăpânului, iar celalalt îl provocă pe Gărbacea ca să-i dea toate obiectele de valoare. Soția și soțul îngrozii erau gata la ori ce, dar atunci celalalt bandit îl împușcă pe Gărbacea în abdomen și apoi fără să ducă ceva cu ei o luară la fugă. Comersantul muri după ce fu ascultat, cele spuse de el conșună cu mărturisirea soției. O servitoare mică, care a fost de față la asasinare a amuțit de groază și dela care se așteaptă lămuriri, cari să-i pună pe urma bandiților.

— **O mașină de socotit cu globurile tricolore** a scos din sărite pe inspectorul școlar din Cluj. Această mașină infernală de »agitație« a fost găsită într-o școală românească de lângă Cluj, iar învățătorul român Simion Papp a fost tras în cercetare disciplinară. Inspectorul școlar nu s'a mulțumit însă numai cu atât, ci a denunțat acest cas grav și ne mai auzit de »agitație« naționalistă în școală, procuraturii. Procuratorul, se vede un om mai cu minte decât dnul inspector, a notificat inspectorului că nu e motiv să-l pună pe amintitul învățător sub acuză. Papp s'a apărat adevă foarte corect cu aceea, că pentru a le explica elevilor mai cu succes diferite grupuri de cifre, a lăsat să se vâpsească globurile în mai multe colori. Că din întâmplare globurile s'au vâpsit în colorile: roșu, vânăt și galben este a se explica prin faptul, că aceste colori sunt mai bătătoare la ochi și deci mai practice la prevederea învățământului.

În urma acestei apărări și inspectorul școlar s'a văzut nevoit nolens volens să abstea dela alte măsuri disciplinare contra învățătorului »agitator« și s'a mulțumit cu aducerea hotărârei, ca mașina infernală să fie nimicită.

— **»Statul Poporului«** este titlul unei foi populare române, care va apărea în Lugoj la 1 Octomvrie st. v. 1908, și care va fi scrisă exclusiv pentru popor, va aduce literatură populară, industrie și comerț, sfaturi economice și sociale. Va apărea odată pe săptămână sub redacția dlui Ioan Rodina. Un număr va costa 6 fileri. Pe un an 4 cor. Redacția și administrația: Lugoj, strada Andrei Nr. 28. — Dorim succes.

— **Complicele lui Orsini.** Se vestește din Newyork că contele Rudio, complicele lui Orsini, care a atentat la viața lui Napoleon III, a declarat cătră un ziarist din California, orașul Los Angeles unde complicele trăește de prezent, că în conspirație luase parte și Crispi, că bombele s'au pregătit în Birmingham, la urmă contele Rudio a mai mărturisit că una din cele trei bombe a fost aruncată de el, că cu această bombă a omorât 10 oameni și a rănit-o și pe împărăteasa.

— **Carte aprobată.** Ministrul de culte și instrucțiune publică a aprobat prin ordinul nrul 95541 de dto 21 Sept. 1908 „Gramatica limbii române“ pentru cl. I. II gimnazială, reală, civilă, și seminare pedagogice, edițiunea II-a, Brașov 1908 de Nicolae Bogdan. Astfel cartea se va putea întrebuința de aci încolo atât în școlile secundare, cât și în seminarii, dar numai exemplarele edițiunea II-a.

Economie.

Convenția austro-română.

Cu privire la amânarea tratatelor pentru încheierea convenției comerciale austro-române ziarul »N. Fr. Pr.« publică următoarele:

Guvernul român a cerut amânarea tratatelor pentru convențiunea comercială cu Austro-Ungaria. Delegații români trebuiau să se afle la 22 Septemvrie (5 Octomvrie) la Viena. Totuși guvernul român a cerut ca tratativele să înceapă d'abia la 6/19 Octomvrie.

»De oarece guvernul austriac vrea ca convenția cu România să se discute în parlament în a-

celași timp cu convenția cu Serbia, s'a comunicat guvernului român că o amânare prea mare nu e primită bine la Viena. E probabil că ambele guverne se vor înțelege ca deschiderea conferinței să aibă loc la 12 Octomvrie. Amânarea aceasta e pusă în legătură cu faptul că delegații români nu erau în București și de aceea n'au putut ține conferințe prealabile.

Astfel șeful secției comerciale din ministerul de externe român, dl Burghilea, a inspectat în Macedonia număratoarele consulatelor românești.

Dl Porumbaru care e desemnat ca președinte al comisunii românești, se află la Berlin, ca de legat la conferința interparlamentară pentru pace. Ministrul Lahovary lipsește deocamdată din Viena, dar se va întoarce încă înainte de sosirea delegațiilor. Lipsesc de asemenea directorul vămilor D. Morandini, președintele camerei de comerț din București, dl Assan și fratele ministrului de interne, dl Constantin Brătianu.

Cum se înțelege dela sine, România a renunțat la speranța încheierii unei convențiuni veterinare, dar își dă silințele să găsească un deuseu pentru exportul unei oarecari cantități de carne.

— **Cuptorul de uscat poame sistem »Cazenille«** din Săliște. »Reuniunea română agricolă sibiiană« încă în anul 1894 a fost dăruită din partea ministrului reg. de agricultură cu un cuptor de uscat poame, sistem »Cazenille« pe care l-a zidit cu mari cheltoieli, în frunța comună Săliște. Cuptorul cuprinde 95 lese, pe care se pot usca deodată cam 90 decalitri prune; din circa 5 decalitri să capătă 3 decalitri prune uscate. Prunele se uscă în timp de 48 ore, în cel puțin 24 ore, la o căldură de 40 grade, iar în celelalte 24 ore căldura se urcă până la 70 și chiar 80 grade C. La un cuptor se consumă circa o jumătate m. cubici lemne. După ce se uscă prunele de pe lese, să întind ca să se răcească și numai după răcire să adună. Merele, perele și persecile se uscă în 24 ore, cu mai puțină căldură, consumându-se numai jumătate cantitate de lemne, ca la uscarea prunelor. Poamele de uscat trebuie să fie coapte bine și dacă să uscă cu grijă, reșese bine. Voind a le da lustru, să pună încă odată în cuptor, pe timp scurt, înfierbătându-se bine. La cuptor se pot usca și zarzaveturile (moreovi, pătrânjei etc.), atât de cantitate pe la orașe. Cuptorul în restimp a fost pus în lucrare și cei cari s'au folosit de el, au fost pe deplin mulțumiți, dat fiind, că poamele să uscă deopotrivă, să păstrează în întregime, fără a se scurge mustul din ele și fără a se afuma, și pe deasupra poamele uscate își păstrează gustul 3—4 ani de-a rândul. După cum aflăm, membrul din comitetul Reuniunii, dl P. Draghici, primitor în Săliște, la întervenirea comitetului, a provocat primăriile din apropiere, ca se publice și să indemne pe ceice au poame de uscat să se întovărășească spre acest scop, punându-se în legătură cu dl Demetriu Foale, conducătorul lăptăriei din Săliște, totodată încrezutul comitetului Reuniunii care în conțelegere cu vice-prezidentul Reuniunii, dl I. Chirca, prim-notar acolo, să iee măsurile de lipsă pentru punerea în lucrare a cuptorului. E de regretat, că poporul nostru din partea locului nu poartă mai mult interes de acest bogat izvor de câștig și bogat mijloc de alimentație.

„Dzeu vede.“

Budapesta, 6 Octomvrie 1908.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Orâu pe Oct. 1908 (100 kig.)	22-98	23-
Săcară pe Oct.	18-68	18-70
Cucuruz pe Malu	14-70	14-72
Ovâs pe Oct.	15-90	15-92

Prețul cerealelor după 100 kig. a fost următorul:

Orâu nou		
De Tisa	— — —	22 K. 80—23 K. 60
Din comitatul Albei	— — —	22 » 60—23 » 40
De Pesta	— — —	22 » 80—23 » 40
Bănățenesc	— — —	22 » 80—23 » 60
De Bacica	— — —	22 » 80—23 » 60
Săcară	— — —	18 » 75—18 » 90
Orzul de nutreț, cvallt. I.	15 »	75—15 » 90
» de cvallitatea II.	15 »	40—15 » 65
Ovâs de	I.	16 » 50—16 » 80
»	II.	16 » 10—16 » 40
Cucuruz vechiu	— — —	16 » 80—17 » —
» nou	— — —	» — — — » —

Independența Bulgariei.

Resumând telegramele de azi, independența Bulgariei e pe cale de a fi recunoscută de toate puterile. La Constantinopole doritorii de pace au reușit să calmeze spiritele și astfel se pare că Turcia se va mărgini să protesteze pe cale diplomatică împotriva procedurii urmat de Bulgaria și se va conforma și ea atitudinii puterilor. Puterile după toate semnele vor recunoaște independența Bulgariei, dacă vor primi în schimb favorurile la cari aspiră. Astfel Rusia dorește ridicarea opreliștei de circulație privitoare la Dardanele, Italia vrea concesiuni în Tripolis, Englezii și francezii promovarea comerțului lor mondial. Până și Grecia a profitat de ocaziune, anexând insula Creta.

Sosesc telegramele dela vale :

Atitudinea Porții.

Constantinopole, 7 Octomvrie. Nota de protestare în contra manifestului bulgar redactată de consiliul de ministrii va suferi unele schimbări și apoi se va trimite ambasadorilor turci pentru a fi împărtășită puterilor mari.

Răspunsul Sultanului.

Sofia, 7 Octomvrie. La telegrama regelui Ferdinand marele vizir a dat următorul răspuns telegrafic :

— Maiestatea Sa a primit telegrama și m'a însărcinat să Vă răspund, că va aștepta hotărârea puterilor.

Simpatia Turciei pentru Anglia.

Constantinopole, 7 Octomvrie. Populația a împovizată din cauza atitudinii binevoitoare a Angliei, mari demonstrații de simpatie înaintea ambasadei engleze și pe la prăvăliile marilor comercianți englezi.

Cluj / Central Anexarea Cretei.

Atena, 7 Octomvrie. Sub presiunea loviturii de stat din Bulgaria populația din Creta a hotărât să proclame anexarea insulei la Grecia. Hotărârea aceasta s'a îndeplinit Miercuri. S'au instalat autorități grecești pe insula întreagă în oficiile publice și comunale. La Canea au sosit mii de oameni ca să și manifeste prietenia caldă față de Grecia.

Hărnicia învățătorilor din România.

Școlile de adulți. — Băncile populare. — Cantine școlare. — Muze școlare. — Coruri vocale și bisericesti. — Grădini școlare. — Câmpuri de experiență. — Pământuri arendate. — Diferite asociații. — Șezători sătești. — Biblioteci populare. — Lucrul manual. — Creșterea de gândaci de mătase. — Teatru popular. — Sărbarea „sădirea pomilor”. — Recompense.

În timpul din urmă să pune un preț tot mai mare, în România pe activitatea extra școlară a învățătorilor.

Iată cum au știut învățătorii unui singur județ, județul Ilfov, să și facă datoria, conform raportului revizorului școlar de Ilfov dnul I. Ghiță :

La 54 școlile rurale s'au făcut cu suri cu 1428 de adulți, împărțiți în două secțiuni: a) secția alfabeților și b) secția analfabeților. În secția alfabeților s'a continuat scrierea și citirea din diferite cărți cu cuprins patriotic; li s'a predat cunoștințe de igienă, de creșterea animalelor, folosul asociațiilor de cumpărări și vânzări în comun, despre albinărit, pomărit etc. și li s'au predat cântece patriotice și religioase.

În secția analfabeților, pe lângă cunoștințele practice date celor din secția I, la care luau parte în comun, a avut ore separate, când li s'a predat scrisul și cititul.

Băncile populare înființate mai peste tot locul prin stăruința învățătorilor și a preoților sunt în număr de 106, dintre cari 22 lucrează pe socoteala lor, 83 lucrează cu Casa Centrală a Băncilor populare, iar una este în lichidare. Ele au un capital deplin vărsat de 820,841,92 lei și 15,464 membri, care după profesie se repartizează astfel: 14,106 plugari, 317 comercianți, 310 me-

seriași, 292 funcționari, 43 proprietari, 154 preoți și 152 învățători.

Societatea cantinelor școlare din județul Ilfov înființată în 1898 în scop de a înlesni pe copiii săraci cu mâncare, haine și cărți, pentru a-i face să urmeze regulat la școală și a-i întări fizic și încă din vârsta copilăriei, printr-o mâncare igienică, și a mărit capitalul anul acesta dela 9.838,64 lei la 24.207,94 lei măbind în acelaș timp și numărul cantinelor de la 9 câte erau anul trecut, la 12. La cele 12 cantine s'au servit 25.000 porții de mâncare, constând în mediu 15 bani porția. Tot din fondul cantinelor s'au îmbrăcat zece elevi săraci și s'au cumpărat cărți altora de lei una sută.

Pe lângă 25 de școli s'a înființat câte un mic muzeu școlar. Cel care însă prezintă un interes mai mare e muzeul central al județului, format anul acesta, în palatul prefecturii, cu concursul învățătorilor și autorităților comunale. Acest muzeu, mic în felul lui, va fi permanent și va servi de pildă învățătorilor în alcătuirea unor asemenea muzee pe lângă fiecare școală rurală.

La fiecare școală se cântă diferite cântece patriotice și populare pe o singură voce. Coruri armonizate pe 2 și 3 voci, s'au format anul acesta 40, însă numai cu elevii școlilor. S'au mai format și 55 de coruri religioase din elevi și adulți, după muzica bisericească tradițională, care se cântă în biserică noastră în mod general dela un capăt la altul al țării și în mod uniform.

Unele din aceste coruri au luat parte și la concursul instituit de onor. Casa școlilor, în Aprilie 1908, unde au făcut impresie foarte frumoasă. Ele cântă în bisericile sătești în toate Duminicile și sărbătorile de peste an.

Pe lângă 133 șc ale rurale din jud. Ilfov, se află 133 grădini școlare. Dintre acestea 58 au o suprafață între 100 și 1000 m², iar restul între 1000 și 10000 m², adică în total o suprafață de 296695 m². Toate aceste grădini au fost cultivate anul acesta, pe cât s'a putut, sistematic de către elevii ultimelor clase dela școala respectivă, sub conducerea învățătorilor și după instrucțiunile date de cei doi revizori agricoli ambulanți și de inspectorul agricol.

Casa școlilor a dat la 11 învățători din județ câte 2 ha. de pământ, fără arendă. De asemenea, ministerul domeniilor a dat unui învățător, trei proprietăți la trei învățători și Academia Română o proprietate unui învățător, cu condiție ca să le cultive în mod sistematic, spre a servi de pildă sătenilor.

Din informațiile ce am dela revizorii agricoli ambulanți, toți acești învățători și-au dat multă osteneală, pentruca să corespundă datorinței on. Casei școlilor și celorlalți donatori și se speră că pe viitor vor aduce și m'ri bine la îndeplinire această dorință, întrucât școlile, prin noua lege vor fi împroprietărite cu 2½—3½ ha. și deci învățătorii vor putea să și ție vite de muncă și să și procure unelte, spre a nu mai fi forțați să alerge la alții, cari din cauza pretențiilor ce aveau, nu se putea munci pământul destul de sistematic și la timp.

Tot în scopul de a se introduce o cultură rațională la sate, On. casa Școlilor a arendat la 21 învățători 21 de terenuri în condițiuni foarte lesnicioase. Nouă din aceste terenuri au întindere de câte 8 ha.; două de câte 6 ha., trei de câte șase ha., trei de câte 4 ha., două de câte 7 ha. și două de câte 2 ha., iar prețul mediu cu care s'a arendat un hectar e între 10 și 12 lei.

Prin stăruința învățătorilor s'a înființat în județul Ilfov: două cooperative de brutării, o cooperative de consum, patru asociații de arendare și exploatare de moșii, șapte asociații pentru cultura zarzavaturilor și două societăți pentru asigurarea vitelor.

Asociațiile pentru cultura zarzavaturilor și-au închiriat și un chioșc în piața cea mare din București, unde și-au pus două persoane, pentru ca să le vândă zarzavatul, ce nu se poate desface la sate, cu prețurile pieței.

Cu modul acesta au scăpat de speculatori, cari făcuseră cartel și le luau zarzavatul pe prețuri de nimic. Cu astfel de organizare se speră, că numărul asociațiilor pentru cultura zarzavaturilor se va spori foarte mult chiar în anul viitor, când vor fi siliți să plece din județul Ilfov toți străinii cari se ocupă cu cultura zarzavaturilor.

În 45 de comune, unde sunt învățătoare, s'au ținut anul acesta 380 de șezători cu peste 4800 auditoare. Cele mai frecventate au fost acelea, unde s'au putut improviza diferite distracții. Lanterna magică și gramofonul sunt instrumentele

După adunare s'a întrunit inteligența și fruntași din popor la „Leni de aur”. Aci părintele Zevedein Murășanu ridică un pahar de vin în sămătatea deputaților și a altor oaspeți cari nu au prețat, a osteni și a jertfi, pentru reușita adunării din Sebeș. Asigură pe toți că românii din Sebeș și jur cum în trecut așa și în viitor vor fi de exemplu întru împlinirea datorințelor naționale.

Mulțumește Dr. Vlad, lăudând trecutul Sebeșului și dorind că și în viitor să fie între cei dintâi și tot de exemplu altor cercuri electorale. La 4 și jum ore sibienei însoțiti de deputații dietali și alții pleacă la Sibiu aclamați de mulțimea sebeșenilor.

Aș putea încheia cu acestea, însă fiindcă, cum am afirmat ne interesează mult Sebeșul nu pot să nu amintesc unele împrejurări de aci. Și îndeosebi ce privește afirmarea părintelui Zevedein. Fiindcă eu văd pete negre și încă mari în această afirmare, etc., etc.

Cearța exactă în Sebeș în urma alegerii din urmă de deputat dietal, prin excluderea din club a lui Ioan Drejan și Dr. Etokes și apoi după șase luni primirea lor iar în club, a dat anză la împecheri, cari nu știu când se vor găta, destul de răul tot crește, ura și pisma se mărește.

Din cearta aceasta s'a înființat o a doua bancă în Sebeș „Tovărășia agricolă” în frunte cu protopopul I. Median, care în calitate de protopop a dispus ridicarea depunerilor, tuturor bisericilor și școlilor dela „Sebeșana” și depunerea acelor la „Agricola”, poate și va fi avut în vedere lozincă în „Sebeșana” însă aceasta după cum arată bilanțul ei anuale, îngreunăză tare, deși dacă nu ar fi fost „Agricola” ar fi putut face progrese enorme.

Cearța s'a potențat acum prin aceste două bănci și fiecare caută a prinde pe oameni mai destoinici într-o vreme în ajutor la ajungerea profitelor mai mari. An nu s'au citit declarații și deslășiri de ale protopopului Median în chestiunea alegerii parohului A. David de membru în direcțiunea „Sebeșanei” la care a optat acum definitiv despărțindu-se total de „Tovărășia agricolă” deși ară președintele direcțiunii.

M'am informat, că cearta a degenerat atât de tare, încât a mers și în reuniuni. La reuniunea de cluburi și în reuniunea meseriașilor „Andreiana” și acum fiindcă la cea dintâi erau oameni conducători de ai „Sebeșanei”. Agricolii au părăt, ba nu numai să fi fost pasivi, ci ziseseră că ar fi lucrat chiar contra. (Foarte trist lucrul Red.)

Iar privitor la a doua, după ce în ultima adunare generală nu au mai ales președinte pe dl George Tatar, contabilul „Agricolei”, Agricolii cu oamenii lor i-au jurat moarte. De va fi așa este trist și rușinos.

Cei picăți la aceasta alegere zicesă că au fost 11 față de 25 s'au retras de tot, nu mai voiesc a și nimic de reuniune și instigați de G Tatar s'au apucat să edeie o foaie „Munca”. Dar oare nu avem pe „Meseriașul” din Logoj?

De ce nu sprijinesc pe acela? Căci mai bine redactat ca acela nu va fi „Munca”.

Mi s'a împărtășit, că cearta s'a dus în popor mai cu seamă în Sebeș, de să ceartă oamenii pe câmp, la câmp, ba au degenerat până și la bătăi! Azi în Sebeș este întrebarea că ești de-a „Sebeșanei” ori de-a „Agricolei”.

Ba am înțeles, că este și un proces de presă, între părintele Zevedein Murășan și Vasile Aldea, oare acesta nu va mări încă cearta și ura, și de aci rășbanarea?

Ba certe se dae și prin comunele din jur. Azi și aci aproape în toate comunele sunt oamenii divizați în „sebeșianist” și „agricolist”.

Îți sângeră inima, când vezi atâtea răutate și intrigă, atâtea interese și lucruri detestabile.

Dar oare este bine așa d-lor conducători din Sebeș?

Declarați că la care sunteți vina. Dar divizoriile din toate afacerile, din toate corporațiunile și reuniunile, nu sunt contraziceri, la înțelegere și pace.

Doar nu v'ați certat până la cuțite între dv., însăși în Sebeș la alegerea membrilor comitetului se împense de nici alegeri dietale sub Băncii nu au fost mai înfocate. Mai multe, aș mai putea spune din cele descoperite, le retac însă acum și sunt deplin convins, că cel puțin în ora 11 se vor îndrepta lucrurile.

Apelez la conducători și în special la domnii S. Median și Z. Murășan, capii partidelor.

Să deie D zeu ca în curând să citim declarația de împăcare dar nu numai în formă ci în fapte, cari să dovedească afirmarea părintelui Zevidein.

Iubitorul de adevăr.

cele mai atrăgătoare pentru săteni în asemenea ocazii. De aceea și învățătorii și-au dat multă osteneală ca prin sărbări, liste de subscripții, etc., să adune fondurile necesare pentru cumpărarea lor. Pentru anul viitor se speră că cel puțin 20 de învățători să poată procura câte un fel din aceste instrumente.

La aceste șezători, unde principala ocupație a pătencilor e lucru de mână, învățătoarele au putut să le dea și cunoștințe de igienă, de creșterea copiilor, fabricarea brânzeturilor, cultura cănepei și a inului, dragostea de portul național, etc.

Pe lângă școlile din județul Ilfov sunt 58 de biblioteci populare, dintre cari 20 sunt înzestrate de On. Casa a școlilor, iar celelalte formate prin stăruința învățătorilor și înzestrate, parte de particulari, parte de Casa școlilor.

Lucrul de mână prevăzut în programa școlilor primare de fete se predă în 148 școli din jud. Ilfov de către 120 de învățătoare și 28 de maeștre speciale.

Lucrul de mână prevăzut în programa școlilor primare de băieți se predă cu folos la 60 de școli de către învățătorii cari au luat parte la cursurile de lucru manual, ce s'au ținut la Câmpulung și de către acei cari l'au învățat în școala normală.

S'ar putea preda lucru de mână băieților din mai multe școli căci sunt mai mulți învățători cunoscători, dar lipsesc instrumente și materialul necesar; sau sunt unii cari cunosc o specialitate puțin folositoare sătenilor locali.

Gândaci de mătase s'au crescut anul acesta la 75 de școli, cu elevii ultimelor clase.

Trei-zeci de învățători din județul Ilfov au învățat pe copii, anul acesta, diferite piese populare de teatru și s'au produs în fața sătenilor cu ocazia diferitelor sărbări populare. Școlile însă, unde teatrul popular și-a luat un avânt mai mare, sunt cele de pe Domeniul Coroanei, căci onor. administrație a acestui domeniu face și sacrificii pentru acest scop.

Serbarea „Sădirea pomilor” s'a făcut anul acesta la 90 de școli, sădindu-se în total un număr care s'au de 7230 de pomi și arbuști, dintre prins 5395. Acești pomi au fost sădiți în grădina și în curtea bisericești, în grădina și în curtea primăriei, în curtea învățătorului și pe marginea șoselei.

Drept încurajare pentru activitatea extrascolară, onor. Casa Școlilor a distribuit următoarele premii învățătoarelor din județul Ilfov: 600 lei pentru corurile bisericești; 50 pentru lucru manual; 250 pentru grădinele școlare; iar onorată prefectura de Ilfov, după stăruința revizorului școlar respectiv, a împărțit 2000 lei din fondul județului; 20 380 din fondul comunelor; a mai împărțit 20 de războaie învățătoarelor cari s'au ocupat cu creșterea gândacilor de mătase și 21 mașini de filat, al căror cost trece peste 6000 lei.

NOUTĂȚI.

ARAD, 8 Octomvrie n. 1908.

— **Sănătatea Maieștii Sale Regelui.** »Monitorul Oficial« publică următorul comunicat privitor la sănătatea M. Sale Regelui:

»De câțiva timp zările străine au răspândit știri false și exagerate despre sănătatea M. Sale Regelui.

»Maieștatea Sa suferind de un catar al stomacului bine caracterizat și constatat în diferite rânduri în decursul ultimilor doi ani; durerile intermitente mai intense și de o durată mai lungă au fost de astă dată provocate de o reîntoarcere a boalei. Cercetarea cu razele Röntgen înălătură cu desăvârșire ipoteza unei tumori de rea natură. Acum durerile au scăzut în mod simțitor, nutrițiunea sporește în fiecare zi și forțele se restabilesc. De altminterlea Maieștatea Sa de mai multe săptămâni a părăsit patul, care i-a fost recomandat numai ca mijloc de cură; iar ocupațiunile și lucrările sale cu miniștrii nu au încetat. Natura însă a boalei reclamă în mod firesc timp mai îndelungat până la complectă vindecare«.

— **Adunare de învățători la Vașcău.** Sub reuniunea învățătorilor gr.-or. români din despărțământul protopresbiteral Vașcău își va ține adunarea generală ordinară de toamnă la 18/31 Octomvrie, orele 9 a. m., în comuna Vașcău, școala confesională gr.-or. română, la care sunt poftiți a participa toți membrii, precum și alți interesați. B. Lazuri, în 23 Septemvrie (6 Octomvrie) 1908. Cu stimă: Gheorghe Neagu, învățător.

— **Moștenitorul tronului grecesc asasinat?** O telegramă din Constanța din 14 iulie din București anunță, că moștenitorul tronului grecesc prințul Constantin, cu 14 înepături de pumnal a fost asasinat pe câmpul de manevre. Amănuntele, precum și confirmarea acestei știri lipsesc încă. Din Viena se anunță, că legățiunea grecească n'a primit încă nici o știre despre asasinarea moștenitorului de tron.

— **Hymen.** Doamna *Iulia Dancăș*, conducătoare școlii de menaj din Sibiu, s'a logodit cu dnul *Alfred Vincenz* inginer la primăria din Craiova.

— **Di Alexandru Buibaș**, director la »Timișana« filiala Buziaș și dșcara *Mărioara Crișian* din Seleuș, fidațați.

Felicitările noastre!

— **Cutremur în Ardeal.** Ieri în Ardealul întreg s'a simțit un cutremur foarte puternic. În săcuime mai ales el a făcut și unele pagube. În Kezdi-Vasarhei și în Brașov, pereții caselor au crepat. În Sângeorzul din Treiscaune s'a născut o panică în teatru și lumea a fugit afară. Cutremurul s'a simțit și în România întreagă, în Bucovina și Galiția.

— **Carte aprobată.** Ministrul de culte și instrucțiune publică a aprobat prin ordinal nrul 95541 de dto 21 Sept. 1908 „Gramatica limbii române” pentru cl. I II gimnazială, reală, civilă, și seminare pedagogice, edițiunea II-a, Brașov 1908 de Nicolae Bogdan. Astfel cartea se va putea întrebuința de aci încolo atât în școlile secundare, cât și în seminarii, dar numai exemplarele edițiunea II-a.

— **x Leac sigur împotriva boalei de porci,** prețul unui pachet de încercare 36 de fil.

Fără căldură se poate face în timp de 5 minute rețeta cel mai bun materia pentru 1 l. 32 de fil. pentru un litru de cognac 40 de fil., un litru de rachiu 20 de fil. La fiecare facon se adătură și modul de întrebuințare.

Cremă de lapte de ghiocel, astăzi cel mai bun leac pentru curățitul pielii și a tenului, curăță fața de pistriu în timp de trei zile și o face albă și catifelată.

Văpșeaua de păr Neril. După o întrebuințare imprimată părului cea mai frumoasă culoare originală, bălaie, brunetă sau neagră.

Dulapuri pentru farmacia de casă, articole de agricultură în prețurile cele mai ieftine.

Toate de vânzare la **Fekete Mihály**, drogherie, Târgu-Murășului (Marosvásárhely, Székényi-tér).

Dela judecătorii.

Ce nu să poate sechestra. Noua lege execuțională dispune, că nu să pot sechestra obiectele de neapărată trebuință în gospodăria casei și în bucătărie. Se naște acum întrebarea cari sunt acele obiecte? Într'o consfătuire a executorilor judecătorești din Budapesta s'au designat ca nerechestrabile următoarele obiecte: din mobilierul de casă: două paturi, două dulapuri de haine, o masă, șase scaune, un spălător și o lampă; din obiectele de bucătărie nimic. Cealaltă mobilă să poate sechestra. Aceasta s'a stabilit de regulă generală fără deosebire de rang sau poziție socială.

Sfaturi agricole.

Când să scoatem cartofii? Mulți sunt de părerea, că îndată ce au veștejit lozele cartofilor, s'au copt și bulbiilor lor și încep a-i scoate din pământ. Aceasta este o părere greșită. Nu i iertat să grăbim cu eulesul cartofilor, ci — dacă vremea este prielnică — cu cât mai târziu îi scoatem din pământ, cu atât e mai bine, căci cu atât mai buni, mai gustoși și mai nutritivi vor fi bulbiilor lor. Cartofii scoși fără de vreme sunt apătoși, burețoși, ca de săpun, conțin mai puțină serobeală și prin urmare nici nu sunt așa de nu-

tritori. Astfel de cartofi nici nu se pot păstra bine, căci putrezesc foarte ușor. S'a constatat, că cartofii culeși necoți, suferă mai mult de mucezeală decât cei scoși din pământ la timp potrivit și coți bine. S'a mai constatat și aceea, că cartofii ierneză mai bine în gropi în pământ, decât în pivnițe. Mai cu seamă în pivnițe caldă incolțesc și se strică ușor.

* **Castanele sălbatice** sunt un nutreț foarte bun pentru vite. Când sunt proaspete, valoarea lor nutritivă este de două-ori așa de mare ca a cartofilor: iar uscate sunt tot așa de nutritive ca și țărțile. De aceea e bine să se adune, pe unde se gădesc. Peste iarnă se păstrează îngropate în pământ ca și cartofii, ori se uscă și se păstrează în podul casei ca și nucile. Păstrându-le în chipul din urmă, trebuie să le spargem sau să le măcinăm înainte de a le da vitelor. Dacă le zdrobim și le ținem în apă timp de 24 de ceasuri, pierd gustul lor amar, și vitele le mănâncă mai cu drag.

Ultime informațiuni.

Deschiderea delegațiunilor.

Mesajul împărătesc.

— Prin telefon dela corespondentul nostru.

Budapesta 8 Oct. Astăzi s'a întrunit delegațiunile în capitala Ungariei. Cele două delegațiuni au ținut întâi câte o ședință separată, dimineața la orele nouă.

La ședința delegațiunii austriace au asistat miniștrii comuni Aehrenthal, Schönaich, Burian și amiralul Montecuccoli.

Președintele delegațiunii austriace a fost ales membrul polon Madeyski. Restul ședinței s'a petrecut cu constituirea biroului și alte formalități.

Delegațiunea ungurească a ținut în aceeași oră o ședință. S'a făcut constituirea biroului, alegându-se președinte contele Zichy și unul membru din camera magnaților decorece rindul trecut a prezidat un membru al camerei deputaților, Barabás. În restul ședinței s'a intrat în discuțiunea bugetului comun pe anul viitor.

După prânz amândouă delegațiunile s'au prezentat la curtea împărătească din Budapesta. A fost o impozantă și strălucită adunare, în fața căreia M. Sa a dat citire mesajului de deschidere. Mesajul spune că M. Sa nădăjduște că puterile Europei nu vor privi cu ochi răi anexarea Bosniei, care a fost o necesitate.

Deputațiunea bosniecilor.

Budapesta, 8 Oct. Azi a sosit aici o delegațiune de 24 de fruntași din Bosnia cari se vor prezința la ministrul externelor, Aehrenthal spre a-i expune dorințele țării lor.

Economie.

Budapesta, 8 Octomvrie 1908.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Grâu pe Oct. 1908 (100 klg.)	23 38—23 40
Săcară pe Oct.	19 04—19 06
Cucuruz pe Malu	14 84—14 86
Ovâs pe Oct.	16 12—16 14

Poșta Administrației.

Dnui Dem. Matiuț. Chitighaz. Am primit 4 cor. ca abonament pe anul întreg 1908.

Dnui Avram Cotărlă, casap Oravița. Am primit 4 cor. ca abonament pe anul întreg 1908.

Dnui Petru Glavan, comersant. Jebeli. Noi nu tipărim calendare.

Redactor responsabil Constantin Savu.

Editor proprietar George Nichin.

„CODRUL“

Institut de credit și economii societate pe acțiuni în Buteni. ::

Cu un capital social de 100.000 Cor.

foști improțolată la tribunal ca judecătorească comercială și își va începe activitatea cu 1 Octomvrie a. c.

Primește bani spre fructificare.

coardă împrumuturi cambiale, ipotecare și pe efecte.

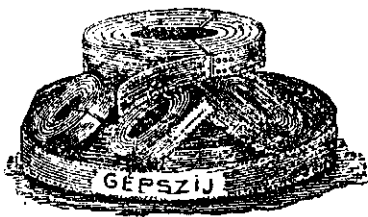
Directiunea.

Gmeiner E.

fabrica de curele pentru masini.

BRASSO.

Din cea mai bună piele de curele.

Mai multe feluri de curele de cusut și de legat în cea mai bună calitate.

Curele de mână din prima calitate de piele.

Preț-curent și modele se trimit după dispoziția on. public.

Anunț.

La Teodor Pêrv, din Ternova Nro. 15. (com. Arad) se află de vânzare tot felul de altoi de viță americană, verzi și uscate, cu și fără rădăcină.

ANUNȚ.

Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia agricolă românească „Mugurul“ însoțire economică comercială în Elisabetopol (Erzsébet város) care vinde altoi de viță de vie de toate speciile precum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea de instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

Ioan Philipovits

fabricant

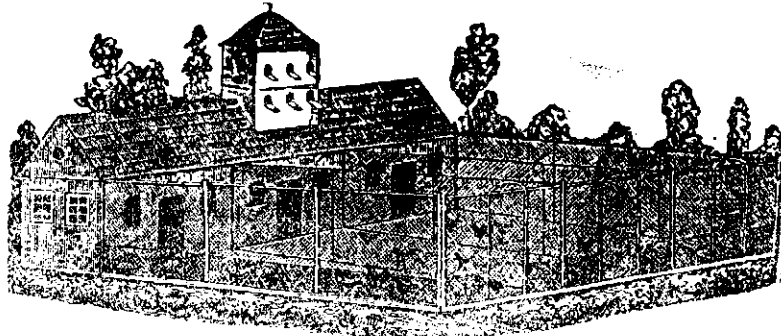
de ornamente, steaguri bisericesti

steaguri pentru reuniuni și baldahin

VERSECZ.

Neubauer János

fabricant de funii, țesături, de grilajuri, de site și saltele de sârmă. DEBRECZEN.

Recomandă preparatele sale de sârmă ca: țesături de sârmă din aramă fer și ținc are în depozit pentru mori fabrici și scopuri agricole. Recomandă sita de ventilat sistem Bachler. Pregătește țesături de mână și fabrică la îngrădit de grădini, curți de galițe, sită de sârmă cu ramă de fer la lucrări de pământ, nisip, petriș ș. a. Apărătoare de scântei la locomotive, mori și coșuri de fabrici. Somiere elastice pentru pat pe staluri de fer și lemn. Cu un cuvânt tot felul de lucrări ce se țin de aceasta branșă.

CU PREȚURILE CELE MAI MODERATE.

APĂ MINERALĂ PHOENIX DIN BUZIAS

IN PRIVINȚA EFECTULUI **PENTRU BOALELE DE RINICHI ȘI BĂȘICĂ** INTRECE TOATE APELE.

La gust e plăcută, puțin acrie, nu e feruminoasă și abundează în acid carbonic.

Apă de masă neobișnuit de răcoritoare.

Intrebuințată pentru cură de beut, pentru boale de rinichi și bășică, pentru formațiunea petrii de bășică și înisipare, pentru catarul organelor de respirație și de secrețiune s'a dovedit de un efect eminent.

PROSPECTE trimite gratuit administrația izvorului:

Directiunea stațiunii băneare Muschong — în Buzias.

Depozit general: STAUDT MIKLOS, Arad, Boross-Beni ter 22. Telefon Nr. 654.

◆◆◆ Se poate căpăta la toate prăvăliile de coloniale. ◆◆◆

Reclama e sufletul comerțului.

ADOLF HANECKER

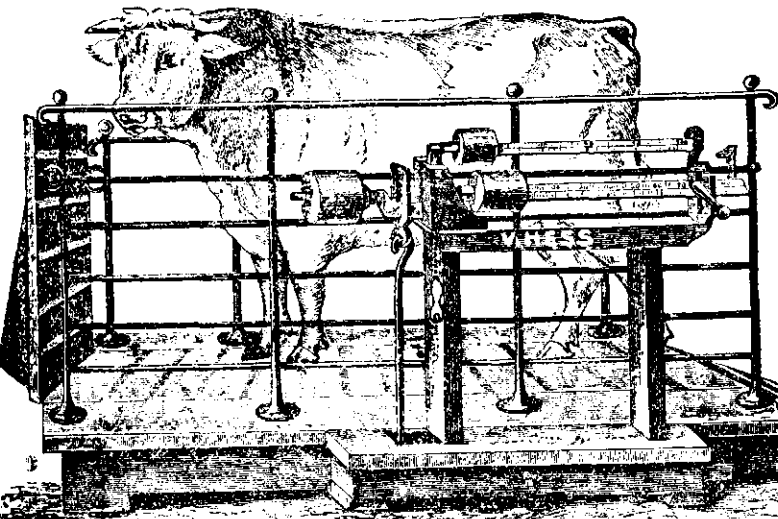
:: DEPOZIT DE CAFEA DIN FIUME. ::
Timișoara, (suburbiul Iozefin).

Piața Scudier Nr. 7.

Oferă franco pentru orice stațiune poștală cu ramburs:

1 kgr. Rio	f. 1.20
1 » Domingo mărgea	f. 1.30
1 » Cuba	f. 1.40
1 » Mexico	f. 1.50
1 » Java	f. 1.60
1 » Mocca	f. 1.60

Pentru înleznirea distribuției cafenii să trimite și în pachete de câte 1 kgr. și de câte jumătate de kgr.

Inainte de a comandă balanță, cereți catalog de prețuri de fabrică de balanțe.

VICTOR HESS, Sibiu.

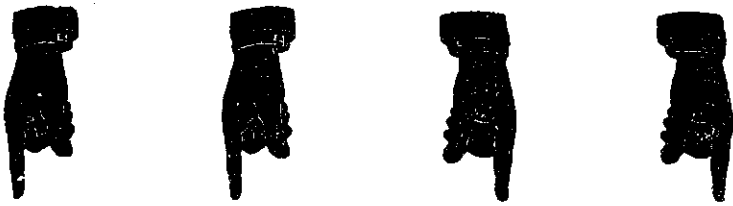
Cântar cu pod provăzut cu regulator cel mai nou sistem montat în pod de fer. Nu e nevoie să mai explicăm ce importantă are cântarul de vite și cu pod în toate comunele, pentru neguțătorii și îngrășătorii de vite, economii de pământ și agronomi.

Chiar de aceea dorim să atragem atenția onoraților cetitori asupra fabricii de cântare cu pod din Ardeal a lui VICTOR HESS care a expus în expoziția regnicolară din Pécs câteva cântare cu pod pentru a fi folosite. Firmă dispune de multe recomandări dela primele firme și autorități.

Garanție se dă pentru fiecare cântar.
Reparaturi și schimbări, amănunțat specialității, se execută grabnic

Referințe dela firme și autorități primul rang, stau la dispoziție,

Liste de prețuri gratuit.

A ieșit de sub tipar

„Calendarul Național“

pe anul comun 1909.

Intocmit de redacția foii »Libertatea«. Și e mai frumos și mai interesant ca anul trecut! *Se poate deja cumpăra!*

Are obișnuita parte calendaristică, bine îngrijită: O privire asupra statelor și țărilor din lume; o schiță asupra statelor și orașelor mari din America, îndrumări pentru cei-ce au de lucru cu posta la America; arătarea prețului banilor din statele lumii: bani români, germani, englezi, americani, etc. Iar ca parte literară:

În fruntea Calendarului un prea frumos chip: cum un sergent român aduce, în războiul din 1877, cel dintâi steag scump turcesc, zmulș de la păgâni și-l pleacă la picioarele Domnului Carol I. E un steag cu bogăți ciucuri de aur, în vârf cu semi-luna (☾) semnul credinței la Turci, cum e la noi crucea. Mai departe să arată și chipul unui alt steag luat de la Turci, desfășurat, lăsând să se vadă bine scrisoarea turcească de pe el. Iar în fața lui un steag biruitor al armatei române, a Regimentului de Lănceri, rupt în acel război mare. E față în față flamura păgânătății biruite și flamura Românilor biruitori! — Tare interesant.

Mai departe găsiți: Descrierea Sarmisegetuzei și mapa (chipul) cum era zidită cetatea cea de tare alui decebal.

Apoi descrierea în vorbe și icoane a locurilor sfinte pe unde a umblat Mântuitorul nostru Christos, anume: Chipul Ierusalimului de azi și descrierea lui de pe vremea lui Isus, când avea peste 250.000 locuitori, fiind una din cele mai tari cetăți ale pământului și azi, când abea mai are ceva peste 30.000 locuitori. Arată chipul Grădinei Getsimanilor, în care a fost prins Isus, azi prefăcută în un prea frumos parc; — biserica zidită de-asupra Sfântului mormânt alui Christos, — cu descrieri interesante. — Chipul bunului episcop N. Popea, cel-ce prin moartea sa, s'a făcut renumit, lăsând un pătrar de milion fundațiune pentru scopuri naționale-culturale. — Chipul unui brav cor din Bănat și a unei trupe de diletanți din Bănat, în port național; Chipul unei minunate biserici din România, — și zeci de alte chipuri din lumea mare, toate foarte interesante. E un „Calendar Național“, bogat, interesant și înălțător de suflete românești!

De citit: poezii, nuvele, schițe, descrieri, glume și poezii populare, foarte drăguțe. — E foarte potrivit a fi dat în mâinile întregului tineret, ca o carte de mare preț pentru îndlțarea lui sufletească.

Prețul unui Calendar e numai 18 cr. (36 fil.) și 5 fil. pentru postă (porto) așadar 41 de fil. cu postă cu tot.

Cei-ce trimit banii înainte, capătă calendarele mult mai ieftine, ca cei-ce le cer spre a le plăti numai după-ce le-au vindut. Anume: cei-ce trimit banii pentru 5—10 calendare, le capătă cu numai 13 cr. (26 fil) unul, francat, acasă. Pentru mai multe ca 10 se plătește numai cu 11 cr. (22 fil.) unul, — având însă a-și plăti însuși porto la scoaterea dela postă. Porto e și pentru 12—15 calendare, ca pentru 50! Cei-ce cer spre vânzare, cu legământul de a plăti după-ce le vînd, le capătă: Până la 10 ex. cu câte 15 cr. (30 fil.) unul; cei-ce iau dela 12 ex. în sus, le capătă cu 13 cr. (26 fileri) unul, având a-și plăti ei porto la scoaterea pachetului. Așadar cei ce trimit banii înainte, în ori-ce caz capătă cu câte 2 cr. (fil.) calendarul mai ieftin ca cei-ce l-au luat pe așteptare! A să scrie la: Administrația foilor: »Libertatea« și »Foala Inter. în Orăștie (Szászváros.)

Ajută-ți și îți va ajuta și Dumnezeu!

Acest adevăr de aur se poate ajunge numai așa, dacă cel ce suferă folosește mijloace de vindecare, cari pe lângă estinate întrece ori-ce aparat scump, atât în privința durabilității cât și a efectului.

„Galvani“ se poate folosi cu Cordonul electric „Galvani“ succes sigur la: Reumă, răceală, nervositate, la boală și rea spinării, de stomac, impotență, paralizie și altele.

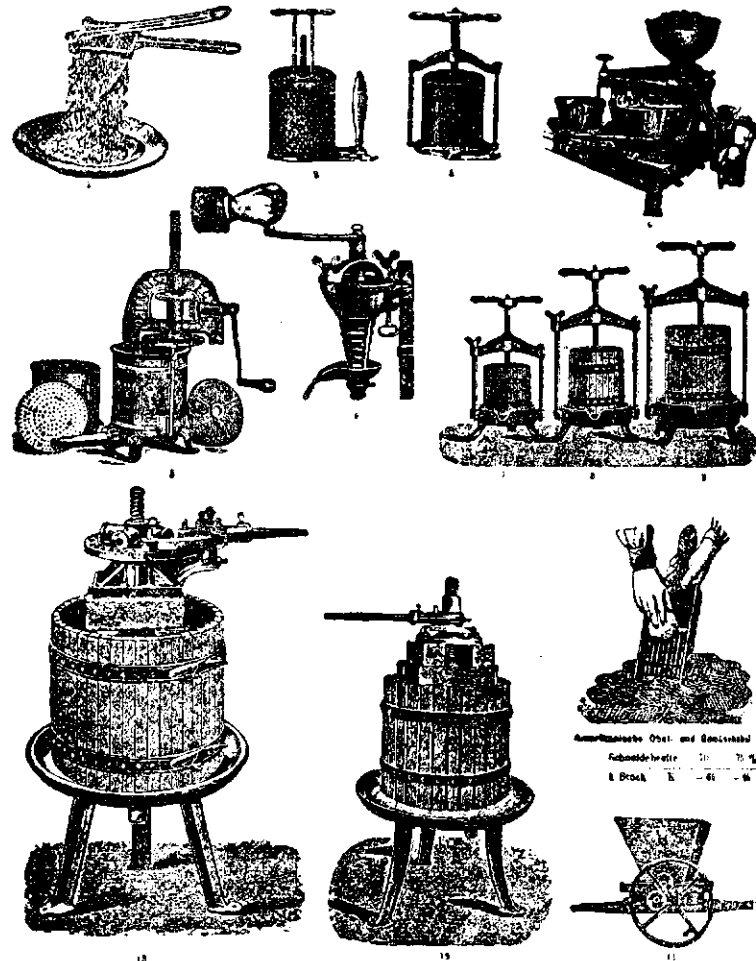
Scrisoare de recunoștință: Francisc Veis, cărâșmar, Sibiu. Aduc cu bucurie la cunoștință că prin folosința aparatului „Galvani“, am simțit multă ameliorare în boala mea (trabesdorsalis) așa încât nu mai am nevoie nici de cârje. Aparatul deși îl folosesc de un an funcționează fără cusur. Singurul fabricant:

Ștefan Kmoskó, învățător reg. cat. Sibiu (Nagyszeben) Terezianum No. 11.

CAROL F. JICKEL

SIBIU ȘI ALBA IULIA

Depozitul cel mai bogat de:

Ich empfehle ganz besonders meine „Hauptwerke“ allerbesten Qualität. Mein Geschäft wird von der schieds. Handlungsbek.

Asigurări contra focului: case, bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: ospitale cu termen fiș, rente, restre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feoluri, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile mărfuri, produse de câmp ș. a.
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine scvialte ș. a prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, encurus ovês, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmel nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: encurusul grâul, secăra, ovêzul și toată economia!